

บทที่ 5

การต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดีย 1905-1947

เหตุการณ์ต่าง ๆ ในปี 1905 ทั้งที่เกิดในอินเดียและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ได้มีส่วนเปลี่ยนแปลงทิศทางของขบวนการแนวรักชาตินิยมของอินเดีย โดยได้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ ๆ คือ ฝ่ายที่ยึดนโยบายสายกลาง ส่วนใหญ่เป็นพวกที่มีการศึกษาแบบตะวันตก และเป็นสมาชิก I.N.C. ฝ่ายนี้พยายามจะหาทางประนีประนอมกับรัฐบาลอังกฤษเพื่อความก้าวหน้าในการปฏิรูปในระยะยาว อันจะนำไปสู่การมีรัฐบาลเป็นของตนเอง และอีกฝ่ายหนึ่งส่วนใหญ่เพื่อประชาชนทั่วไปซึ่งมีความรู้สึกชาบซึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมของตน ฝ่ายนี้ได้พยายามที่จะฟื้นฟูคุณค่าแห่งอารยธรรมฮินดูที่มีลักษณะเป็นสากล รวมทั้งมีการเรียกร้องให้แก้ไขสิ่งที่มัวหมองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระยะหลัง โดยนัยนี้จะเห็นได้ว่าฝ่ายแรกมีความเชื่อมั่นในวิธีการสมัยใหม่ที่เป็นแบบตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือแบบอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นในรูปความสำเร็จต่าง ๆ ในทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ส่วนฝ่ายที่สอง ได้เน้นถึงความเหนือกว่าในคุณค่าทางจิต วิญญาณ ซึ่งเป็นมรดกของชาวอินเดียเองว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เกื้อกูลต่อโลก ผลที่ปรากฏก็คือ ทั้ง 2 ฝ่ายได้ขัดแย้งกันและทำให้โอกาสที่จะร่วมมือสร้างสรรค์ประเทศเป็นไปได้ยาก

มีกรณีที่ยกเว้นที่สำคัญประการหนึ่ง คือ กรณีของ Tilak ท่านผู้นี้ปฏิเสธรการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบที่สนับสนุนโดยรัฐบาลอังกฤษ ในขณะที่เดียวกันก็ได้พิมพ์เอกสารเผยแพร่ส่งเสริมเทศกาลและศาสนา พิธีต่าง ๆ ของฮินดู รวมทั้งประกาศความกล้าหาญของพวกที่คัดค้านมุสลิมคือ Shivaji วีรบุรุษแห่งรัฐ Maharashtra ทั้งนี้เพื่อเร้าให้ชาวอินเดียสนับสนุนชาตินิยมแบบอินเดีย อย่างไรก็ตาม อิทธิพลทางการเมืองของ Tilak ก็ไม่มีบทบาทสำคัญนัก จนกระทั่งหลังปี 1905 และในปี 1916 ท่านได้มีเสียงข้างมากใน I.N.C. ท่านจึงได้ผ่อนคลายนโยบายลงเป็นแบบกลางและมีเจตนาติดต่อกับรัฐบาลอังกฤษดีขึ้นบ้าง

ระหว่างปี 1920 ซึ่งเป็นปีที่ Tilak ถึงมรณกรรม อินเดียได้ผู้นำในขบวนการชาตินิยมใหม่ ท่านผู้นี้คือ โมฮันดาส การามจันทร์ คานธี (1869-1948) ผู้ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ในอำนาจทางการเมืองหรือไม่มีอำนาจทางการเมือง ก็ยังมีอิทธิพลที่สำคัญและเป็นผู้นำที่ประชาชนยอมรับโดยทั่วไป โดยการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราช ไม่ว่าจะมองในแง่เหตุการณ์ที่สำคัญทั่วไป อาทิเช่น สงครามโลกทั้ง 2 ครั้ง และการที่เสถียรภาพของรัฐบาลอังกฤษเสื่อมคล้อยกิติ คานธี หรือท่านมหาตมะคานธี ที่นักจิตวิทยา ระพินทรนาถดะกอร์ ผู้รับรางวัลโนเบลคนแรกของเอเชียตั้งให้ในปี 1915 ก็ถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนสำคัญยิ่งในขบวนการชาตินิยมด้วยความสามารถในการประสานสามัคคี อันเป็นที่มาของการร่วมมือจากมวลชนทั่วประเทศ ทั้งนี้ด้วยอาศัยหลักคำสอนของศาสนาฮินดูเป็นหลัก นอกจากนี้ท่านมหาตมะคานธียังมีบทบาทสำคัญในการไม่ยอมรับการปกครองของอังกฤษและอารยธรรมแบบตะวันตก ซึ่งนอกจากจะทำให้คุณค่าทางจริยธรรมของชาติต่ำลงแล้ว ยังไม่เหมาะสมที่จะควบคุมชะตากรรมของอินเดีย อาจเป็นความจริงอยู่ว่า ผู้นำชาตินิยมคนอื่น ๆ รวมทั้งเพื่อที่ใกล้ชิดที่สุดของชาติอาจจะไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดทางการเมืองหลายประการของท่านมหาตมะคานธี แต่ผู้นำเหล่านั้นก็ไม่สามารถจะปฏิเสธภาวะผู้นำของบุคคลผู้เป็นรัฐบุรุษเช่นมหาตมะคานธี ผู้ซึ่งไม่ว่าจะโดยการคิดหรือกระทำ ต่างก็แสดงออกถึงสัญลักษณ์ และแรงบันดาลใจให้เกิดความสามัคคี เอกภาพแห่งประชาชนชาวอินเดีย ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ ท่านมหาตมะคานธี ได้มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในขบวนการให้ได้มาซึ่งเอกราชของอินเดีย ภายหลังมรณกรรม แนวความคิดและอุดมการณ์ต่าง ๆ ของท่านยังมีอิทธิพลแพร่หลายโดยทั่วไป

5.1 ผู้ยึดนโยบายสายกลางกับผู้ยึดนโยบายรุนแรง (1905 - 1918)

ในปี 1905 ถือได้ว่าเป็นปีหัวเลี้ยวหัวต่อของขบวนการเรียกร้องเพื่อเอกราชของอินเดีย จริงอยู่ในช่วงนี้ผู้นำที่ยึดนโยบายสายกลางใน I.N.C. ยังคงมีความเชื่อมั่นในความปรารถนาดีของรัฐบาลอังกฤษ ในคำเรียกร้องของชาวอินเดียที่จะให้มีธรรมนุญเป็นของตนเองมีเพียง Tilak และผู้นำอีก 2-3 คนในเบงกอลและปัญจาบที่ได้หมดสิ้นความเชื่อมั่นในรัฐบาลอังกฤษ และยอมรับ พ.ร.บ.ที่ขัดขวางรัฐบาลอังกฤษด้วยการใช้วิธีรุนแรง นอกเสียจากว่ารัฐบาลอังกฤษจะเปลี่ยนนโยบายมาสนับสนุนขบวนการเรียกร้องเอกราช อย่างไรก็ตาม พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยปี 1904 และต่อมาการแบ่งแยกรัฐเบงกอลในปี 1905

ได้มีส่วนทำให้ความเชื่อมั่นของผู้นำที่ยึดนโยบายสายกลางสั่นคลอน และเป็นครั้งแรกที่มีส่วนกระตุ้นให้ผู้นำ I.N.C. คนสำคัญคือ Gokhale ประกาศเรียกร้องรัฐบาลที่มีการปกครองตนเองสวาราช (เช่นเดียวกับอาณานิคมอื่น ๆ ของอังกฤษ) Gokhale ได้ประกาศเจตน์จำนองอย่างชัดเจนในสุนทรพจน์ที่กล่าวในการประชุมของ I.N.C. ในปี 1905 ถึงแม้ว่าท่านจะยังคงเชื่อมั่นในความก้าวหน้าทางรัฐธรรมนูญที่เหลืออยู่ และยังคงมีท่าทีที่ขัดแย้งกับการใช้วิธีรุนแรงของพวกที่ดำเนินนโยบายรุนแรง (extremists) ก็ตาม แต่สมาชิกที่ถูกจับได้และที่เพิ่มขึ้นทุกวันนั้นได้ปรากฏให้เห็นว่ามีความอดทนน้อยลง และขณะเดียวกันก็หันไปสนใจกับนโยบายการใช้วิธีรุนแรงของ Tilak การก่อความวุ่นวายถึงขั้นจลาจลที่แสดงถึงความไม่เห็นด้วยต่อการแบ่งรัฐเบงกอล ได้มีอิทธิพลอย่างมากต่อขบวนการสวเดชิ (swadeshi) (นั่นคือการไม่ยอมรับสินค้าที่ผลิตจากอังกฤษทุกประเภท) ซึ่งต่อมากขบวนการนี้ได้กลายเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการเรียกร้องเอกราชของชาติ เนื่องจากชาวมุสลิมในรัฐเบงกอลไม่ร่วมมือในการขัดขวางสินค้าอังกฤษ ผลคือเกิดการต่อสู้ปั่นป่วนกันระหว่างชาวฮินดูและชาวมุสลิม ซึ่งสื่อแสดงถึงแนวโน้มที่ยู่ยากของการเมืองประการหนึ่งในอนาคต แท้ที่จริงความหวาดวิตกที่ว่าฮินดูจะใช้นโยบายครอบครองโดยใช้ชาวมุสลิมส่วนน้อยเป็นเครื่องมือ ได้มีส่วนอันสำคัญที่ทำให้ผู้นำมุสลิมก่อตั้ง Muslim League ขึ้นในปี 1906 ทั้ง ๆ ที่มีแนวโน้มแสดงให้เห็นความแข็งแกร่งของพวกชาตินิยม ซึ่งได้รับแรงกระตุ้นจากการที่ญี่ปุ่นชนะสงครามรัสเซียได้ Gokhale ก็ยังมองเห็นความหวังที่จะได้รับรัฐธรรมนูญจากรัฐบาลอังกฤษโดยปราศจากการใช้วิธีรุนแรง ซึ่งในปลายปี 1905 พรรคเสรีนิยมในอังกฤษได้รับเลือกตั้ง และได้แต่งตั้ง Lord Morley เป็นข้าหลวงใหม่ของอินเดีย

ในการประชุม I.N.C. ในปี 1906 Tilak และผู้นำที่ใช้วิธีรุนแรง ได้แสดงให้เห็นถึงพลังกำลังใหม่ของพวกตนด้วยการแยกตัวออกไปจาก Gokhale และผู้นำที่ยึดนโยบายสายกลาง แต่ความขัดแย้งที่ชัดเจนในเรื่องนี้เกิดขึ้นได้จริง ๆ ก็ในปีต่อมา ในคราวประชุมสมัยวิสามัญของ I.N.C. ในปี 1907 Tilak ได้ใช้ความพยายามที่จะคว้าเอาตำแหน่งประธานแทนผู้นำชาตินิยมชาวปัญจาบชื่อ Lala Lajpat Rai ซึ่งถูกเนรเทศรู้สึกไม่พอใจอย่างยิ่งต่อนโยบายที่สลับปรับของ I.N.C. ผลคือมีการโต้เถียงกันอย่างรุนแรง บ้าคลั่งในที่ประชุมถึงขนาดมีการใช้เก้าอี้และสิ่งต่าง ๆ เป็นอาวุธต่อสู้กัน ความขัดแย้งครั้งนี้นำไปสู่การ

แบ่งแยกภายในกลุ่มผู้ที่ยึดนโยบายใช้วิธีรุนแรง และนำไปสู่การร่างรัฐธรรมนูญใหม่ โดยผู้นำที่ยึดนโยบายสายกลางยังเหลืออยู่ด้วยการใช้วิธีทางรัฐธรรมนูญวิธีเดียวเท่านั้นใน อันที่จะให้ได้มาซึ่งเอกราชของประเทศในที่สุด ความแตกแยกภายใน I.N.C. ยังคงมีสืบ ติดต่อกันมาจนถึงปี 1916 ในปีนี้ผู้นำใช้วิธีรุนแรงและประชาชนที่เห็นด้วยทั้งหลายต่างก็ ร่วมมือกันในการคัดค้านอังกฤษด้วยการใช้วิธีรุนแรงต่อกันมาหลายปี อาวุธที่สำคัญของ คนเหล่านี้คือระเบิดที่ทำขึ้นเองภายในบ้าน ซึ่งในตอนแรก ๆ มิได้ก่อให้เกิดความเสียหาย แต่อย่างไร แต่ภายหลังผู้ที่ไปรับการอบรมในปารีสก็ได้กลับมาสร้างระเบิดที่มีพลังในการทำลายจริง ๆ ขึ้น อย่างไรก็ตามในปี 1910 รัฐบาลอังกฤษได้ลดแนวโน้มการใช้วิธีรุนแรง นั้นลงด้วยการจับและตัดสินประหารชีวิตรวมทั้งการลงโทษผู้ที่ชอบใช้วิธีรุนแรงเกือบ ทั้งหมด รวมทั้งผู้นำคือ Tilak ด้วย ซึ่งท่านผู้นี้ได้รับการกล่าวหาว่าเป็นผู้ยุยงส่งเสริมให้เกิดการใช้วิธีรุนแรง

ขณะเดียวกัน รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศสำหรับอินเดีย หรือ Lord Morley และข้าหลวงใหญ่ Lord Minto ต่างก็ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะให้ข้อผ่อนผันบางประการ เป็นการสนองตอบต่อข้อเรียกร้องของผู้นำอินเดียชาตินิยม โดยในปี 1907 Lord Morley ได้แต่งตั้งชาวอินเดีย 2 คน ในสภาอินเดียในลอนดอน ขณะเดียวกัน Lord Minto ก็ได้ปรึกษากับผู้นำชาวอินเดียจากทุกฝ่ายเพื่อหาคำตอบต่อปัญหาที่ว่า วิธีการปฏิรูปเช่นใดที่จะมี ประสิทธิภาพที่สุดในการแก้ไขความเดือดร้อนต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในขณะนั้น หลังจากการแปลง ข้อความบางประการ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของเขาก็ได้ถูกตราเป็นบัญญัติ Morley-Minto Reforms (1909) แนวนโยบายนำขึ้นพื้นฐานที่มีอยู่เบื้องหลังการปฏิรูปเหล่านี้ทั้งหมดก็คือ การสงวนอำนาจบริหารทุกอย่างให้คงเป็นของรัฐบาลอังกฤษอยู่ ขณะเดียวกันก็ขยายตัวแทน ไปยังกลุ่มการเมืองที่สำคัญต่าง ๆ เพื่อให้เป็นเสียงข้างมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการ ตัดสินวินิจฉัยสำหรับสภานิติบัญญัติ ทั้งที่เป็นส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ข้อยินยอม ของรัฐบาลอังกฤษที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการแต่งตั้งชาวอินเดียอย่างน้อยที่สุด 1 คน ให้มีอำนาจในสภาบริหารทั้งในระดับท้องถิ่นและในส่วนกลาง นั่นหมายถึงการที่อังกฤษ ได้ผ่อนปรนการผูกขาดอำนาจในการปกครองในการบริหารรัฐ Lord Morley ได้ให้การปฏิเสธ เป็นกรณีเฉพาะว่า ข้อผ่อนปรนต่าง ๆ ดังกล่าว ไม่ได้หมายถึงความยินยอมในการที่จะ ให้อินเดียมีรัฐบาลตนเองแบบรัฐสภาในอนาคต และข้อความดังกล่าวจะเป็นเพียงนโยบาย

ทางการเมือง เพื่อหวังผลคือการได้รับเลือกสนับสนุนจากรัฐสภาเป็นประการสำคัญ โดยแท้จริงแล้วการยอมรับชาวอินเดียเข้าทำงานทั้งในแง่นิติบัญญัติและบริหาร ถือได้ว่าเป็นความก้าวหน้าที่เด่นชัดประการหนึ่งที่จะนำไปสู่ระบบรัฐบาลแบบอังกฤษ ซึ่งจะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางการเมืองในอนาคต

การปฏิรูปเหล่านี้ได้เปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจทางนิติบัญญัติระดับท้องถิ่นที่เป็นชาวอินเดียมีจำนวนมากขึ้น โดยได้รับการเลือกตั้งจากกลุ่มต่าง ๆ เช่น การบริหารระดับตำบล ระดับเทศบาล รวมทั้งทางพาณิชย์กรรม การเป็นเจ้าของที่ดินและเป็นเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยตลอดจนมีอำนาจหน้าที่ในกลุ่มชนที่เป็นชาวมุสลิม แม้ว่ากรรมกรนิติบัญญัติส่วนกลาง ซึ่งเพิ่มสมาชิกขึ้นถึง 60 คน จะเป็นชาวอินเดียส่วนมากที่ไม่เป็นข้าราชการ เพราะผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ที่ไม่ใช่ข้าราชการ แต่รับเลือกตั้งเข้าไปอีก 27 ที่นั่ง อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติถือว่าข้าหลวงใหญ่ซึ่งมีอำนาจในการแต่งตั้งสมาชิกส่วนใหญ่ย่อมจะมีอำนาจโดยตรงต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติ เห็นได้ว่าลักษณะการให้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งยังเป็นแบบที่จำกัด และรวบอำนาจอยู่เพราะ มีข้อบ่งชี้จำกัดอยู่ที่การเลือกตั้งกรรมการทางนิติบัญญัติส่วนกลาง ซึ่งยังเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่ห่างไกลจากสิทธิการเลือกตั้งตามแบบรัฐธรรมนูญ ถึงกระนั้นสิทธิดังกล่าวก็ได้ชี้ถึงทิศทางแห่งการเมืองในอนาคตในระบอบนี้อย่างชัดเจน

จุดอ่อนแอที่สำคัญประการหนึ่งในขบวนการปฏิรูปการปกครองเหล่านี้มีมูลฐานมาจากหลักการที่สำคัญคือ ขณะที่รัฐบาลอังกฤษยอมรับชาวอินเดียให้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในอำนาจทางนิติบัญญัติ แต่ก็ยังคงสงวนอำนาจการปกครองขั้นสูงสุดไว้ในมือผู้ปกครองชาวอังกฤษอยู่ถึงแม้ว่าผู้ปกครองที่เป็นชาวอังกฤษมีแนวโน้มที่จะให้ความร่วมมือกับสภานิติบัญญัติมากกว่าหนึ่งครั้งแต่ท่านเหล่านั้นก็รู้สึกเหมือนถูกบังคับให้ใช้อำนาจของพวกเขาตนในการสร้างความอึดอัดขัดเคืองความไม่พอใจระหว่างกรรมการนิติบัญญัติที่เป็นชาวอินเดีย และกระตุ้นให้ชาวอินเดียเหล่านั้นทำการต่อต้านนโยบายรัฐบาลอังกฤษตลอดจนการบริหารรัฐในรูปแบบต่าง ๆ ที่พวกเขาไม่สามารถควบคุมได้ อีกอย่างหนึ่งความพยายามที่จะผสมผสานระบบการปกครองที่เป็นเอกาธิปไตยและแบบที่มีผู้แทนถือได้ว่าเป็นระบบการเมืองที่ผิดธรรมชาติ และในที่สุดต้องประสบความล้มเหลวและอย่างดีที่สุด ระบบการปกครองดังกล่าวอาจจะถือได้ว่าอยู่ในขั้นเตรียมการระยะหัวเลี้ยวหัวต่อในชั่วระยะเวลาหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวการที่รัฐบาลอังกฤษยอมตามข้อเสนอต่าง ๆ นั้น ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่หนักหน่วงกว่าเดิม โดยเฉพาะในการปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของ สันนิบาตมุสลิมในการที่ต้องแยกผู้สมัครออกเป็นเอกเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ชนส่วนน้อยที่เป็น ชาวมุสลิมมีตัวแทนเพียงพอในสภานิติบัญญัติทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับกลาง ข้อเสนอ ดังกล่าว Lord Morley ยอมรับอย่างไม่พอใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในการที่ต้องยอมรับความ สำคัญของศาสนาอย่างเป็นทางการในฐานะที่เป็นปัจจัยที่แตกต่างขั้นมูลฐานทั้งทางการเมือง และสังคม ซึ่งประเด็นนี้เป็นทัศนะที่ตรงกันข้ามกับระบบการปกครองทางตะวันตก เพราะการบริหารรัฐในตะวันตกเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาเลย ไม่มีชาติใดในตะวันตก ซึ่งแม้จะมีวัฒนธรรมทางศาสนาและศาสนาพุทธร่วมอยู่ด้วย แต่ก็ไม่เคยประสบความสำเร็จทางศาสนาอย่างลึกซึ้ง เช่น ในประเทศอินเดีย ยิ่งกว่านั้นในช่วงนั้นแม้ผู้นำที่ยึด นโยบายสายกลางคือ Gokhale ก็ยอมรับการตัดสินใจครั้งนี้ด้วยเชื่อว่าจะเป็นวิธีการที่ สัมฤทธิ์ผลประการเดียวที่จะพองไว้ซึ่งความยุติธรรมสำหรับชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาว มุสลิม แม้โดยข้อเท็จจริงชาวมุสลิมจะมีที่นั่งในสภานิติบัญญัติมากกว่าจำนวนประชาชน เสียอีกก็ตาม ผลเสียหายที่เกิดจากการตัดสินใจครั้งนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปจน กระทั่งก้าวมาถึงขั้นที่จะวางนโยบายการมีรัฐบาลเป็นของตนเอง และมีการทำร้ายบาดเจ็บ ในหมู่ชุมชน ตอนนี้องค์กรเห็นได้ว่าสิ่งดังกล่าวเป็นสัญญาณอย่า देंชัดที่จะคุกคาม เอกภาพและเอกราชของอินเดีย

ถึงแม้ว่า Gokhale และผู้นำที่ยึดนโยบายสายกลางอื่น ๆ ซึ่งตอนนี้มีสมาชิก เป็นจำนวนมากใน I.N.C. แล้วก็ตาม ต่างก็หวังที่จะเห็น Lord Morley ยอมรับข้อเรียกร้อง ที่มีลักษณะที่ประนีประนอมมากกว่านี้ ท่านเหล่านี้ก็เห็นด้วยกับนโยบายการปฏิรูปต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง แต่ก็เพียงในชั่วระยะเวลาอันสั้นเท่านั้นเอง แน่แน่นอนว่าผู้นำที่ยึดนโยบายสายกลาง ดังกล่าว ต่างก็แสดงความหวังว่ารัฐบาลควรจะมีขั้นตอนในการปฏิบัติที่ให้อิสระเสรีภาพ ยิ่งกว่าเดิมก่อนที่จะสายเกินไป ในปี 1911 รัฐบาลอังกฤษตัดสินใจที่จะเปลี่ยนนโยบายใหม่ ในการแก้ปัญหาความทุกข์ยากต่าง ๆ ของอินเดีย ในขณะที่เดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความ ภักดีที่มีต่อจักรพรรดิอังกฤษ เห็นได้ว่าเป็นครั้งแรกที่พระเจ้าจักรพรรดิและพระราชินีอังกฤษ เสด็จมาอินเดีย และได้สถาปนาพระองค์เป็นจักรพรรดิและจักรพรรดินีที่ Grand Durbar ในนครเดลี ท่ามกลางความหรรษาเอิกเกริก ประชาชนชาวอินเดียซึ่งโดยทั่วไปต่างก็

ชาวซึ่งในความใหญ่โตหรรษาและบรรยากาศที่ศักดิ์สิทธิ์ ต่างก็หลังไหลมาเป็นจำนวนหมื่น เพื่อมาแสดงความจงรักภักดี ขณะเดียวกันเจ้า (มหाराชา) อินเดียต่าง ๆ ก็ได้รับการยอมรับเป็นกรณีพิเศษถึงสถานภาพของเจ้าอินเดียเหล่านั้น ความสำนึกในบุญคุณของเจ้าอินเดียดังกล่าว ได้ปรากฏให้เห็นใน 2-3 ปี ต่อมาในการเข้าร่วมสงครามกับอังกฤษในสงครามโลกครั้งที่ 1

ท่าทีที่น่ายินดีที่รัฐบาลอังกฤษมีต่อชาวอินเดียนั้น ถือว่าเป็นเสมือนหนึ่ง คำมั่นสัญญาที่อังกฤษจะแก้ไขปัญหาคความทุกข์ยากขั้นมูลฐานของอินเดีย บางทีดูเหมือนว่าการที่รัฐบาลอังกฤษเลิกสมนโยบายการแบ่งแยกรัฐเบงกอล ซึ่งได้มีส่วนช่วยให้ชาวอินเดียเกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลอังกฤษเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันทำให้เกิดรู้สึกชาตินิยมในเรื่องเชื้อชาติมากขึ้นการกระทำดังกล่าวเป็นการยืนยันความเชื่อมั่นของผู้นำที่ยึดนโยบายรุนแรงที่มีอยู่แต่เดิมว่า ชาวอินเดียจะหวังความยุติธรรมจากผู้ปกครองชาวอังกฤษใด ๆ ไม่ได้เลย การเปลี่ยนแปลงอีกอย่างหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นที่พอใจแก่ชาวมุสลิมมากกว่าชาวฮินดูก็คือ การย้ายเมืองหลวงจากกัลกัตตาที่อังกฤษยึดครองอยู่ไปเป็นเดลี ซึ่งก่อนหน้านั้นเคยเป็นเมืองหลวงของราชวงศ์โมกุล นอกจากนี้ยังมีการปล่อยนักโทษทางการเมืองจำนวนมาก ยกเว้น Tilak รวมทั้งการแบ่งงบประมาณเพื่อส่งเสริมการขยายการศึกษาให้ลดน้อยลง

ข้อยินยอมเหล่านี้ และนโยบายการปฏิรูป Morley-Minto ทำให้คนทั่วไปยกเว้นผู้นำชาตินิยมที่ยึดนโยบายใช้วิธีรุนแรงเห็นว่า รัฐบาลอังกฤษได้ให้ความยุติธรรมแก่อินเดีย และพร้อมที่จะสร้างความก้าวหน้าอย่างมีเหตุผล เพื่อนำประเทศไปสู่จุดมุ่งหมาย ในประการสุดท้าย ต้องการมีรัฐบาลปกครองตนเองของอินเดีย ไม่ว่าจะมองในแง่ใดก็ตาม แนวความคิดแบบชาตินิยมของอินเดีย ก็ยังคงจำกัดอยู่ในหมู่ผู้มีการศึกษาเท่านั้น และได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวางเพียงในบางเรื่องเท่านั้น เช่น การแบ่งแยกรัฐเบงกอล เป็นต้น จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 มหาตมะคานธี ได้ทำให้นโยบายชาตินิยมได้เป็นที่ยอมรับทำให้ชาวอินเดียสนับสนุนอย่างกว้างขวาง แต่การที่ประชาชนสนับสนุนเป็นจำนวนมากเช่นนั้นได้ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องการบริหาร และเป็นการยากที่จะรักษาการรณรงค์ที่จะขยายต่อไป

การที่ชาวอินเดียให้การสนับสนุนอย่างกระตือรือร้นต่อการเข้าร่วมสงครามกับอังกฤษนั้น มิได้แสดงให้เห็นเฉพาะแต่ความจงรักภักดีของชาวอินเดียส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำเจ้าอินเดีย หรือประชาชนทั่วไปเท่านั้น แต่โดยทั่วไปถือว่าเป็นผลที่สำคัญมาจากนโยบายการปฏิรูปและการยอมรับข้อเสนอด่าง ๆ ที่รัฐบาลได้ทำไว้ก่อนหน้านี้แล้ว ในทันทีที่ทันใดอังกฤษก็ถอนทหารทั้งหมด ยกเว้นกองทหารอังกฤษ 15,000 คนไว้สำหรับเป็นกองกำลังในยุโรป ทั้งนี้โดยไม่ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนแต่อย่างใด นอกจากนี้เจ้าอินเดียองค์สำคัญ ๆ ก็ได้โดยย้ายกองกำลังที่ได้รับการฝึกฝนแบบอังกฤษของตนเป็นไปกองกำลังทางทะเล ในช่วงเวลาต่อมาเจ้าอินเดียเป็นจำนวนมากได้ทำการช่วยเหลือรัฐบาลอังกฤษจากเงินคงคลังของตนเอง ในขณะที่เดียวกันสมาชิกสภานิติบัญญัติที่เป็นชาวอินเดีย ก็เริ่มมีความเห็นชอบในการที่จะสนับสนุนกองทหารอินเดียที่ทำการสู้รบอยู่ในต่างประเทศ ยิ่งกว่านั้นเมื่อเห็นว่าฝ่ายพันธมิตรตะวันตกกำลังจะประสบความขาดแคลน รัฐบาลอินเดียจึงได้อนุมัติเงินจำนวน 100 ล้านปอนด์ให้เพื่อสนับสนุนทั้งนี้โดยเพิ่มหนี้สินของประเทศขึ้นไปอีกถึง 1 ใน 3 ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความลำบากมากมายในระบบเศรษฐกิจของอินเดียในตอนที่ยังสงครามยุติ การช่วยเหลือในสงครามอีกอย่างหนึ่งของอินเดียนอกเหนือจากที่กล่าวมาคือ การให้การสนับสนุนในเรื่องอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ได้ทำให้อุตสาหกรรมการผลิตอาวุธและอุปกรณ์สงครามขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว เช่น บริษัท Tata Iron and Steel Works กล่าวกันว่าอินเดียได้ส่งทหารเข้าร่วมสงครามกับอังกฤษถึง 800,000 คน และพลเรือนอีก 400-000 คน จากจำนวนทั้งหมดนี้ 26,000 คน เสียชีวิตอีก 70,000 ได้รับบาดเจ็บ

อย่างไรก็ตาม ชาวอินเดียทุกคนไม่ได้หือยื่นการสนับสนุนอันแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่ออังกฤษโดยไม่มีเงื่อนไข และขณะที่สงครามดำเนินไปโดยสร้างความสูญเสียให้อินเดียอย่างหนัก โดยเฉพาะในความปราชัยของอังกฤษในเมโสโปเตเมียในปี 1916 สมาชิก I.N.C. ต่างก็ไม่หยุดนิ่ง ได้ทำการเรียกร้องให้อินเดียมีรัฐบาลเป็นของตนเองโดยริบควาน ทั้งนี้เพื่อเป็นรางวัลแก่อินเดียที่สนับสนุนและภักดีต่ออังกฤษ ยิ่งกว่านั้นก่อนสงคราม Har Dayal ได้ตั้งกองกำลังเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลอังกฤษขึ้น ซึ่งเรียกว่า Ghadr Conspiracy ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกซิกข์ในรัฐปัญจาบ และชาวอินเดียที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา สำหรับ Har Dayal ครั้งหนึ่งเคยเป็นผู้บรรยายวิชาปรัชญาในมหาวิทยาลัย Stanford

ในหนังสือพิมพ์ Ghadr (กบฏ) ซึ่งเขาตั้งขึ้นในปลายปี 1913 หนังสือพิมพ์ดังกล่าว กระตุ้นให้ชาวอินเดียเกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวอังกฤษ เขาได้ปิดโปสเตอร์ซึ่งมีใจความว่า “ต้องการทหารที่มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว เพื่อก่อการกบฏในอินเดีย สิ่งที่จะจ่ายให้คือความตาย รางวัลคือมรณกรรมเพื่อมาตุภูมิ บำเหน็จคืออิสระเสรีภาพ สมรภูมิจึงคือประเทศอินเดีย” Har Dayal ได้เล็ดลอดออกจากสหรัฐอเมริกา ได้เข้าร่วมในกองกำลังทหารอินเดีย ในหน่วยกองพลเยอรมัน พวกทหารของเขาทั้งในสหรัฐอเมริกาและอินเดีย ต่างก็ทำการเร่งเร้าให้มีการกบฏ และเมื่อกลับมาถึงอินเดียได้มีผู้เข้าร่วมเป็นคณะปฏิวัติถึง 8,000 คนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวซิกข์ การกบฏซึ่งวางแผนจะก่อการขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1915 ได้ถูกอังกฤษค้นพบและทำการปราบปราม ความพยายามที่ประสบความสำเร็จครั้งนี้ไม่ได้ทำให้แผนงานต่าง ๆ สิ้นสุดไปด้วย แม้ว่าผู้ก่อการกบฏเหล่านั้นจะไม่ประสบความสำเร็จก็ตามพื้นที่ที่มีอันตรายและมีปัญหายุ่งยากอีกแห่งหนึ่ง เริ่มก่อตัวขึ้นมาทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นที่อยู่ของพวกรักษชาติมุสลิม คนเหล่านี้ต่างไม่พอใจในสภาพสงครามระหว่างอังกฤษและสุลต่าน Ottoman และกาหลิบ จึงได้พยายามที่จะก่อสงครามซึ่งเป็นสงครามศักดิ์สิทธิ์ เพื่อต่อต้านอังกฤษในอินเดียขึ้นในหมู่ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในเขตชายแดนและชาวอัฟกานิสถาน แม้ว่ากำลังทหารบางกลุ่มจะประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน แต่ก็ไม่ได้ยึดครองดินแดนแห่งใดเลย เพราะว่าผู้นำของอัฟกานิสถานยังคงมีความภักดีอย่างเหนียวแน่นต่อรัฐบาลอังกฤษ แม้กระทั่งในการเผชิญหน้ากับการยกยอขององค์การสนับสนุนโดยฝ่ายเยอรมัน

ความพยายามอย่างไม่หยุดยั้งของ I.N.C. เกิดขึ้นด้วยสาเหตุต่าง ๆ ซึ่งได้รับการสนับสนุนอันเป็นผลมาจากความก้าวหน้านานัปการในช่วงสงครามที่ผ่านมา ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า รัฐบาลอังกฤษยังคงไม่เต็มใจที่จะยอมรับถึงความจงรักภักดีของอินเดียที่แสดงออกให้เห็นอย่างเด่นชัดในการช่วยเหลือในสงครามครั้งที่แล้ว และในขณะที่เดียวกันก็ไม่มีนโยบายรุกหน้าแต่ประการใดในการที่จะส่งเสริมให้อินเดียมีเอกราชของตนเอง ตอนนี้นำเป็นจำนวนมากต่างก็เชื่อว่า ผู้นำทางทหารของอังกฤษเป็นผู้ที่ไม่มีความมีมโนธรรม และได้ใช้กำลังทหารของอินเดียตลอดจนแรงงานและยุทธโศปกรณ์ต่าง ๆ ของอินเดีย เพื่อผลทางสงครามที่สกปรกและไม่พึงปรารถนา นอกจากนี้ สงครามยังได้แสดงออกให้เห็นถึงความอ่อนแอภายในแห่งอารยธรรมในยุโรป ทั้งยังทำให้ชาวอินเดียเป็นจำนวนมาก

หมดความเคารพเชื่อมั่นที่เคยมีอยู่ในอารยธรรมโพ้นทะเล และกลับตระหนักถึงคุณค่าอันสูงส่งแห่งอารยธรรมของตน นโยบายการปกครองที่อังกฤษใช้ในการปกครองอินเดีย เริ่มได้รับการดูแลจน ในช่วงนี้ได้เกิดเหตุการณ์ขึ้น 2 ประการ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงผู้นำและการเปลี่ยนแปลงทิศทางแห่งนโยบาย I.N.C. ประการแรก ในเดือน มิถุนายน ค.ศ.1914 Tilak ได้รับการปลดปล่อยจากคุกหลังจากถูกกักขังเป็นเวลานานถึง 6 ปี และด้วยความพยายามที่จะหาแนวร่วมและการยอมรับใน I.N.C. คือการแสดงถึงแนวคิดสนับสนุนความพยายามในการต่อสู้ และขณะเดียวกันก็ปฏิเสธการใช้วิธีรุนแรงในอันที่จะได้มาซึ่งเอกราช ประการที่สอง Gokhale ผู้ซึ่งเป็นปรปักษ์คนสำคัญและเป็นผู้คุมเสียงข้างมากในหมู่ผู้สนับสนุนนโยบายสายกลาง ได้สิ้นชีวิตลงในปลายปี 1915 มีอายุเพียง 49 ปีเท่านั้น ดังนั้น Tilak พร้อมด้วยผู้สนับสนุนของเขาจึงได้กลับเข้าเป็นสมาชิกใน I.N.C. ตามเดิม และเกือบจะทันทีทันใดเขาก็ได้แสดงความสามารถแก่ ๆ ให้ปรากฏ ด้วยการตั้ง Home Rule League ขึ้นในตอนก่อนยุคติงการาม ซึ่งส่งเสริมให้มีเอกราชเป็นของชาวอินเดียเอง ในเวลาไม่นานนักความพยายามของท่านก็ได้รับการร่วมมือจาก Annie Besant ซึ่งได้ตั้ง Home Rule League ขึ้นในมัทราส League ทั้ง 2 ได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นกลางอย่างรวดเร็ว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะที่อดทนไม่ได้ต่อไปของชาวอินเดียส่วนใหญ่ในการดำเนินนโยบายสายกลางที่ค่อยเป็นค่อยไปของผู้นำ

ในการประชุมสามัญที่ Lucknow ในปลายปี 1916 Tilak ไม่เพียงแต่ได้เสียงข้างมากเป็นผู้นำใน I.N.C. เท่านั้น แต่ยังได้พันธมิตรมุสลิมเข้าร่วมมือด้วย โดยต่อมตามคำเรียกร้องของมุสลิมที่ต้องการให้แยกผู้สมัครรับเลือกตั้งออกเป็น 2 ฝ่าย นับได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าแปลกใจอย่างแท้จริงที่นักการเมืองชั้นนำของฮินดู คือ Tilak ผู้ซึ่งเคยมีความเชื่อมั่นในความยุติธรรมของอังกฤษแต่ได้มาอ่อนข้อให้ตามคำเรียกร้องของฝ่ายมุสลิมซึ่งก่อนหน้านี้ท่านเองก็ประณาม เห็นได้ชัดว่าการถูกจำคุกและมีอายุมากขึ้นทำให้อารมณ์รุนแรง แบบการใช้อำนาจทางทหารลดน้อยลง และขณะเดียวกันก็ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีวิจาร์ ญาณในการตัดสินใจดียิ่งขึ้น ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำชาวอินเดียทุกคน อย่างไรก็ตาม ภายในเวลา 2-3 ปีที่ Tilak ได้กลายมาเป็นผู้นำที่เด่นคนใหม่ในหมู่นักชาตินิยมอินเดียคือการใช้นโยบายสายกลางแบบใหม่นั้น ได้พิสูจน์ว่าเป็นสิ่งที่จะทำลายตัวท่านเอง ความสำเร็จต่าง ๆ ของ Tilak ในระหว่าง

2 - 3 ปีที่แล้วในฐานะผู้นำ แม้ว่า จะได้รับการสนับสนุนค่อนข้างมาก แต่ความสำเร็จดังกล่าวก็มีส่วนทำลายความสามัคคีของผู้รักชาติที่ยึดนโยบายสายกลางใน I.N.C. และทำลายนโยบายการเรียกร้องเอกราชแบบอหิงสาของผู้นำอีกท่านหนึ่งคือมหาตมะคานธี แนวนโยบายต่าง ๆ ของคานธี จะได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนักถ้าไม่ล่าช้ากว่านี้ และขบวนการกู้ชาติของอินเดียก็จะเปลี่ยนทิศทางใหม่ เว้นเสียแต่จะมีการตระเตรียม และการดัดแปลงนโยบายเสียใหม่

ที่ Lucknow ความสามารถของ Tilak ไม่เพียงแต่จะทำให้บรรลุถึงความร่วมมือซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ ระหว่าง I.N.C. และ Muslim League ที่ตั้งบนฐานแห่งความกลัวสำหรับผู้นำมุสลิมเท่านั้น แต่ยังทำให้ทั้ง I.N.C. และ Muslim League เห็นด้วยในการที่จะร่วมประกาศเอกราชในทันทีทันใดสำหรับอินเดียทั้งประเทศ Tilak ได้ทำลายเสียงข้างมากของผู้นำที่ยึดนโยบายสายกลางและใน I.N.C. ทั้งหมดและได้เปลี่ยนไปเป็นเครื่องมือเพื่อนโยบายรักชาติที่มีฐานกำลังทางทหารอย่างเหมาะสม ตอนนั้นสิ่งที่ยังเหลืออยู่เป็นเอกลักษณ์พิเศษก็คือ คานธียังสามารถได้รับความสนับสนุนอย่างท่วมท้นในการดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของ I.N.C. ขณะเดียวกันสมาชิกที่ยึดนโยบายสายกลางจำนวนมาก ซึ่งเป็นผู้เชื่อมั่นในหลักวิวัฒนาการทางการเมืองของ Gokhale และเป็นพวกที่พอใจกับนโยบายใหม่ ๆ ของอังกฤษ ได้ถอนตัวออกมา และในเดือนกันยายน ค.ศ. 1918 ก็ได้ตั้ง Liberal Party ขึ้น เพื่อสนับสนุนนโยบายของอังกฤษ ตอนนี่วิถีทางการเมืองในอินเดียภายใต้การนำของ I.N.C. ซึ่งยึดนโยบายการปฏิวัติกำลังก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง

5.2 มหาตมะคานธีและขบวนการสัตยาเคราะห์ครั้งแรก (1917 - 1924)

ในปี 1917 ได้มีเหตุการณ์ระหว่างประเทศที่สำคัญหลายประการ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสหราชอาณาจักร ซึ่งต่างก็มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อนโยบายชาตินิยมของอินเดีย ถึงแม้ว่าประเทศพันธมิตรต่าง ๆ จะยืนยันอยู่เสมอว่า พวกเขากำลังต่อสู้เพื่อพิทักษ์ไว้ซึ่งระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย และสิทธิในการปกครองตนเองของคนในชาติ แต่การปราบปรามการกบฏไอร์แลนด์ในปี 1916 ได้ทำให้ชาวอินเดียสงสัยมากยิ่งขึ้นว่ารัฐบาลสหราชอาณาจักรจะมีความซื่อตรงเพียงใด ยิ่งกว่านั้นสิ่งที่น่าสนใจเป็นพิเศษสำหรับ Tilak และ I.N.C. คือประเด็นที่ 14 แห่งคำประกาศของ Woodrow Wilson ในปี 1917 ที่แสดงถึงการยึดมั่นในหลักการสากล ในการส่งเสริมระบบการ

ปกครองตนเอง I.N.C. ได้ยึดนโยบายหลักที่ขอกรรมของตน ที่รัฐบาลอังกฤษไม่ให้ความร่วมมือ และขณะเดียวกันก็ได้ประกาศหลักการนี้ให้แพร่หลายไปทั่วประเทศ ขณะเดียวกันรัฐบาลอังกฤษก็ยังลังเลที่จะตระหนักถึงคำเรียกร้องของอินเดีย รัฐมนตรีต่างประเทศคนใหม่สำหรับอินเดียคือ Edwin Samuel Montagu เป็นทนายทนายการเมืองของ Lord Morley ได้ประกาศในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1917 ว่านโยบายระยะยาวของอังกฤษได้เรียกร้องให้มีการเพิ่มความร่วมมือกับชาวอินเดียในเรื่องการบริหารในทุกระดับ และในด้านการพัฒนาแนวนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้มีเอกราชเป็นของตนเอง แต่ทั้งนี้ต้องตระหนักความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง ซึ่งมีอยู่ในฐานะเป็นส่วนบริหารงานรัฐที่สำคัญส่วนหนึ่งแห่งสหราชอาณาจักร แถลงการณ์นี้เป็นลักษณะอนุรักษนิยมนี้ได้รับการขัดขวางไว้ แต่ Montagu เองก็ได้แสดงความตั้งใจของตนในการที่จะใช้นโยบายการปฏิรูปแบบใหม่ และได้เดินทางไปยังประเทศอินเดียในปลายปี 1917 เพื่อปรึกษาหารือกับข้าหลวงใหญ่คือ Lord Chelmsford ผลที่ออกมาในปี 1918 คือ Montagu - Chelmsford Report ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ๆ หลายประการ และในปี 1919 ได้ปรากฏออกมาเป็น Montagu - Chelmsford Reforms ในที่สุดการปฏิวัติใหญ่รัสเซียในปี 1917 ได้ปรากฏผลที่ไม่น่าพอใจ ซึ่งก่อให้เกิดทั้งความหวังและความหวาดกลัว และให้ข้อคิดว่าในอนาคตอันใกล้นี้ ชาวโลกจะได้เป็นประจักษ์พยานถึงการเปลี่ยนแปลงที่ร้ายแรงอื่น ๆ ในส่วนอื่น ๆ ของโลกเช่นเดียวกับที่เกิดในรัสเซีย เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองในรอบปี 1917 นี้ทั้งหมดได้มีส่วนเพิ่มแรงเร้งเร้าในกระบวนการชาตินิยมในอินเดีย ภายใต้การนำของ Tilak ดินด้ายยิ่งขึ้น แต่ผลที่เกิดขึ้นในปีต่อมา ก็ยังไม่อยู่ในขั้นตอนที่ชาวอินเดียส่วนใหญ่คาดหมายไว้

นโยบายปฏิรูป Montagu - Chelmsford ประสบความสำเร็จในการตอบสนองตามคำเรียกร้องของ *Hume Rule League* ในการให้ความรับผิดชอบในการมีเอกราชเป็นของอินเดีย และต่อมาในสมัยประชุมสามัญในเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1918 สมาชิก I.N.C. ประกาศว่า เป็นนโยบายที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ผลการประชุมยังได้มีข้อเสนอเรียกร้องให้รัฐบาลอังกฤษปล่อยนักโทษทางการเมือง และให้ยอมรับหลักในการบริหารรัฐอย่างอิสระแก่ชาวอินเดีย ในอันที่จะคุมขังนักโทษทางการเมืองออกไปโดยไม่มีกำหนด และโดยไม่มีกัการส่งฟ้องศาล วิธีการดังกล่าวได้รับการประณามว่าเป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรม และเป็นการทำลายสิทธิเสรีภาพ ขณะเดียวกันการประชุมของ Muslim League ก็ได้

ออกแถลงการณ์คำเรียกร้องคล้ายคลึงกันและยิ่งกว่านั้นยังเรียกร้องให้รัฐบาลอังกฤษสนับสนุนสุลต่านแห่งตุรกีให้เป็นผู้นำของอิสลาม

ข้อเรียกร้องทางการเมืองของ I.N.C. และสันนิบาตมุสลิม (Muslim League) ได้รับการสนับสนุนโดยอ้อมจากประชาชนอย่างมากมาย ซึ่งกำลังตกอยู่ในภาวะความลำบากทางเศรษฐกิจในช่วงท้าย ๆ ของสงคราม การที่ต้องส่งข้าวเป็นจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ไปยังพื้นที่ที่เกิดสงคราม ตามส่วนต่าง ๆ ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อในสินค้าประเภทอาหาร สินค้าประเภทอื่น ๆ รวมทั้งการบริการ นอกจากนี้ยังทำให้อินเดียต้องขาดแคลนสินค้าที่จำเป็น ต้องถูกกักตุนไว้เพื่อป้องกันในกรณีที่เกิดภาวะฝนแล้ง อันจะส่งผลเป็นความล้มเหลวทางเกษตรกรรม ในปี 1918 ได้เกิดภาวะอดอยากอย่างร้ายแรงใน ส่วนต่าง ๆ ของอินเดีย ซึ่งรัฐบาลมิได้ตระเตรียมเผชิญปัญหาไว้ก่อน นอกจากปัญหาความอดอยากแล้ว ชาวอินเดียยังเผชิญกับมรณกรรมที่มีอัตราสูงชันมากผิดปกติ ซึ่งเกิดจากโรคไข้หวัดใหญ่ระบาดในอินเดียระหว่าง ค.ศ. 1918 - 1919 ได้มีรายงานประเมินข่าวที่ไม่ละเอียดแจ้งว่า ชาวอินเดียกว่า 5 ล้านคน ได้เสียชีวิตไปทั้ง ๆ ที่มีผู้ตายเป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากโรคระบาดและสถานการณ์กลับคืนสู่ปกติแล้วก็ตาม ราคาอาหารก็ยังแพงอยู่ และโดยแท้จริงแล้วค่าครองชีพทั่ว ๆ ไป ก็ยังสูงชันอยู่เรื่อย ๆ ระหว่างสงครามได้มีชาวอินเดีย บางพวกได้ทำการตัดทวงผลประโยชน์ต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันชาวอินเดียส่วนใหญ่ก็เผชิญกับความทุกข์มากยิ่งขึ้น และแม้ในช่วงหลังสงครามแล้ว การบรรเทาที่จับพัสก็ยังไม่ปรากฏความไม่พอใจได้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ จนก่อให้เกิดความวุ่นวาย เสมือนหนึ่งประเทศขาดผู้นำ แม้กระนั้นชนชั้นผู้นำทั้งใน I.N.C. และ Muslim League กลับแยกกันเป็น 2 ฝ่าย ทำให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาของประเทศขาดประสิทธิภาพไป จนกระทั่งเมื่อท่านมหาตมะคานธี ได้สร้างความสามัคคีรวมผู้นำทั้ง 2 ฝ่ายเข้าด้วยกัน โดยให้ทุกคนตระหนักถึงจุดมุ่งหมายร่วมกันในการขับไล่รัฐบาลอังกฤษออกไป เพราะไม่สามารถปกครองให้สอดคล้องกับคุณค่าทางขนบธรรมเนียมประเพณีของอินเดีย และไม่สอดคล้องกับคุณค่าอันสูงส่งแห่งอารยธรรมของชาติ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะหัวเลี้ยวหัวต่อนั้น มหาตมะคานธีคือรัฐบุรุษมีความสามารถเป็นเยี่ยมที่รวมผู้นำฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกัน คือ ผู้นำหัวสมัยใหม่ ผู้นำที่ยึดนโยบายสายกลาง ผู้นำที่เป็นพวกอนุรักษนิยมและแม้พวกมุสลิม

ความเป็นผู้นำที่มีเอกลักษณ์พิเศษ อย่างน้อยที่สุดก็เป็นคนหนุ่มคนหนึ่ง แต่ก็มีบทบาทที่สำคัญยิ่งอย่างยากที่จะคิดว่าเป็นไปได้ คานธีเป็นลูกชายคนเล็กที่สุดของครอบครัวไวศยมากกว่าที่จะเป็นพราหมณ์ ซึ่งตระกูลของท่านเคยได้รับตำแหน่งเสนาบดีในรัฐคุชราทติดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน คานธีเป็นเด็กอ่อนแอแต่มีมันสมองฉับไว ได้รับอิทธิพลทางศาสนาฮินดูอย่างเต็มตัวลึกซึ้ง โดยมีมารดาของตนเป็นตัวอย่าง เพียงอายุได้ 18 ปี ก็ได้เป็นทั้งสามีและบิดา และถูกส่งไปเรียนกฎหมายที่อังกฤษตามลำพัง เพื่อเป็นการเจริญรอยตามบิดาและปู่ของตนเอง ในช่วงเวลา 3 ปี นอกจากจะเรียนกฎหมายสำเร็จแล้ว คานธียังได้มีโอกาสเรียนรู้ประสบการณ์สำคัญอื่น ๆ อีก ประการแรก เทววิทยา ชาวอังกฤษได้แนะนำให้รู้จักคัมภีร์ภคตวิทิตาดับแปลโดย Sir Edwin Arnold ซึ่งกล่าวถึงทศณะและเรื่องชีวิตในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อคนอื่นโดยไม่เห็นแก่ตัว ทั้งสองนี้ทำให้คานธีรู้สึกประทับใจมาก ประการที่สอง ด้วยความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติทำให้คานธีเข้าไปร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ และได้มีโอกาสฟังคำเทศนาของศาสตราจารย์ผู้มีชื่อเสียงที่สุดในช่วงนั้น และต่อมาก็ได้ศึกษาคำสอนของพระเยซูในคัมภีร์ New Testament ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกประทับใจแก่ท่านมาก ซึ่งได้ปรากฏให้เห็นในสุนทรพจน์และงานเขียนต่าง ๆ ของท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ที่เป็นหลักคำสอนที่ส่งเสริมอหิงสา ในที่สุดหลังจากได้แก้ไขปัญหาในเรื่องการปรับตัวเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศทั้งหมดแล้ว คานธีรู้สึกมีความเคารพอย่างมากในความเป็นอยู่แบบง่าย ๆ และการมีน้ำใจกว้างของชาวอังกฤษ ซึ่งเป็นการย้ำถึงความเข้าใจผิดที่ท่านมีอยู่ แต่ภายหลังทำให้ท่านหมดศรัทธาในความยุติธรรมของอังกฤษ

เมื่อกลับมายังอินเดีย คานธีพยายามตั้งสำนักทนายความในรัฐคุชราทมาตุภูมิของตนเองแต่ก็ประสบความล้มเหลว ลักษณะท่าทีที่อ่อนโยนและเสียงที่ไม่ห้าวหาญพอ ทำให้การว่าความในศาลดำเนินไปด้วยการขาดความมั่นใจ แต่อาชีพของท่านได้รับการช่วยเหลือไว้ โดยพ่อค้ามุสลิมชาวคุชราทคนหนึ่งผู้ซึ่งมอบหมายคดีที่สลับซับซ้อนคดีหนึ่งในแอฟริกาใต้ให้ ทั้ง ๆ ที่ดำเนินคดีเป็นผู้ตีอังกฤษอยู่ แต่คานธีก็รู้สึกสะเทือนใจอย่างมากต่อการปฏิบัติอย่างกตัญญู ณ ที่ท่านได้เห็นในแอฟริกาใต้ และต่อมาจึงได้อุทิศตนเองในการจัดตั้งชุมชนกรรมกรอินเดียขึ้น นอกเหนือจากการตั้งสำนักทนายความ ในปี 1897 ท่านเดินทางกลับมาสู่อินเดียเพื่อแสวงหากำลังสนับสนุนและทำการติดต่ออย่างใกล้ชิด

กับผู้นำชาตินิยมจำนวนหลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ Gokhale ซึ่งคานธียอมรับว่าตัวเองเป็นศิษย์ในทางการเมือง เมื่อเดินทางกลับไปยังแอฟริกาได้อีกครั้งหนึ่ง คานธีได้อุทิศตนเองให้กับการต่อสู้ นโยบายการแบ่งแยกเชื้อชาติที่มีอยู่อย่างเข้มข้นในขณะนั้นในการใช้วิธีใหม่ซึ่งเรียกว่าการไม่ร่วมมือแบบอหิงสา (Non violence Now cooperation)

วิธีการแบบใหม่นี้ ลักษณะเป็นแบบการปฏิบัติการในแง่ลบมากกว่าในแง่บวก ได้รับแรงบันดาลใจจากความเชื่อมั่นของคานธีเองที่จะอยู่ในคัมภีร์ New Testament และภควัตถุคิตาที่ว่า การที่จะเอาชนะความชั่วร้ายและความยุติธรรมมีอยู่วิธีทางเดียว นั่นคือการไม่ใช้กำลังทางร่างกายแต่ใช้ธรรมะเป็นพลัง (สัตยาเคราะห์) วิธีการยืนหยัดอยู่บนความจริงที่ปราศจากอหิงสา (การเปิดเผย) ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมทางวัฒนธรรมอินเดียโบราณ และเรียกร้องให้ประชาชนมีความซื่อสัตย์ กล่าวหาญลึกซึ่งมากกว่าวิธีการทหารนั้น คานธีเชื่อว่าจะช่วยปลุกชาวอังกฤษตื่นตัวตระหนักถึงความผิดพลาดต่าง ๆ ของตนเองที่มีอยู่ทั้งในแอฟริกาได้และทั้งในอินเดีย อย่างน้อยที่สุดในตอนแรกเราไม่อาจจะกล่าวได้ว่าคานธีเป็นคนหัวรุนแรงหรือเป็นคนถือนโยบายจัด แต่เมื่อย้อนหลังถึงวิธีการที่เต็มไปด้วยความมีใจกว้าง ที่ตนเองได้เคยประสบมาในอังกฤษนั้น ทำให้คานธีหมดความเชื่อมั่นในรัฐบาลอังกฤษในการเรียกร้องให้ได้มาซึ่งเอกราชของชาติ แท้จริงคานธีได้แสดงถึงความจงรักภักดีต่อรัฐบาลอังกฤษในการทำงานในหน่วยอาสาสมัครรักษาพยาบาลทั้งในสงครามบัวร์และสงครามโลกครั้งที่ 1 การสงครามนี้ท่านช่วยรณรงค์รับสมัครชายเข้าเป็นทหาร และจากผลงานก็ได้รับรางวัลด้วย

ขบวนการไม่ร่วมมือโดยวิธีอหิงสา (nonviolence) ที่ประสบผลสำเร็จในแอฟริกาได้นั้น เป็นความสามารถของคานธีที่ประยุกต์ใช้มาตรการที่เป็นขั้นตอนต่าง ๆ ในการเรียกร้องประชาธิปไตย และในการกระตุ้นผู้มีอำนาจในรัฐบาลให้ตระหนักถึงข้อเท็จจริง วิธีการขั้นแรกคือวิธี Hartal (ฮาร์ตัล) ซึ่งถือเป็นวันแห่งความอ่อนน้อมถ่อมตน ในวันนั้นชาวอินเดียจะหยุดทำงานและไปร่วมชุมนุมกัน ทั้งนี้เพื่อจะได้เรียนรู้ถึงความเศร้าโศกของตนเอง ขณะเดียวกันก็จะได้รับการอบรมในหลักการอหิงสาด้วย มาตรการขั้นที่ 2 ซึ่งเป็นการต่อต้านความอยุติธรรม คานธีได้ขอให้ชาวอินเดียประท้วงกิจการเดินรถไฟด้วยการนอนขวางเส้นทางรถไฟสายต่าง ๆ เมื่อมาตรการเหล่านี้ประสบความสำเร็จดำเนินการขั้นที่ 3 ซึ่งใช้วิธีคัดค้านสินค้าทุกชนิดที่เป็นของชาวอังกฤษ และวิธีการ

ขั้นสุดท้ายก็คือการไม่ยอมเชื่อฟังกฎหมายของรัฐด้วยการไม่ยอมเสียภาษีตามที่เรียกร้อง เพื่อจะให้มาตรการดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล คานธีเองได้เลิกการแต่งตัวแบบชาวอังกฤษและหันมาใช้เสื้อผ้าแบบง่าย ๆ ของชาวพื้นบ้าน และเพื่อให้ได้รับความนิยมกว้างขวางยิ่งขึ้น คานธีได้ประยุกต์ใช้วิธีของนักพรตด้วยการปฏิญาณตนเป็นพรหมจารีและอุทิศเวลาอย่างน้อยหนึ่งวันในหนึ่งสัปดาห์เพื่อสวดมนต์และอดอาหาร ด้วยมาตรการดังกล่าวทั้งหมดนี้ คานธีก็ได้สาธุศิษย์ที่พร้อมจะอุทิศตัวเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งของท่านในอันที่จะให้ได้มาซึ่งเอกราช อนึ่งคานธีได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเป็นรัฐบุรุษ โดยมีนโยบายพร้อมที่จะยอมรับหลักการประนีประนอมร่วมกับฝ่ายรัฐบาลในทุกประเด็นที่ท่านเรียกร้อง ทั้งหมดนี้คือผลของการรณรงค์ของขบวนการสัตยาเคราะห์ครั้งแรก นั่นคือในปี 1913 - 1914 ซึ่งทำให้สถานการณ์การกดขี่ชาวอินเดียโดยชาวอังกฤษในแอฟริกาใต้ผ่อนคลายลง

ด้วยความสำเร็จนี้คานธีได้เดินทางไปยังประเทศอังกฤษ แต่เนื่องจากสุขภาพเสื่อมโทรมจึงต้องเดินทางกลับอินเดียปี 1915 เพื่อนซึ่งสนิทของคานธีคนหนึ่งคือ Gokhale ได้แนะนำให้คานธีปลีกตัวออกจากกิจกรรมการเมืองอย่างน้อยที่สุดหนึ่งปี เพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำดังกล่าว คานธีได้ตั้งอาศรมขึ้นซึ่งในที่นี้คานธีและเพื่อนชาวอินเดียที่สนใจในขบวนการต่างก็หลั่งไหลมาร่วมในการศึกษาหลักการของสัตยาเคราะห์ และทำการวิเคราะห์ว่าหลักการต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น จะประยุกต์มาใช้ในการแก้ปัญหาของประเทศได้อย่างไร ศูนย์รวมความตั้งใจมุ่งไปที่ความไร้ประสิทธิภาพทางสังคมและทางเศรษฐกิจของมหาชนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนยากจน รวมทั้งชนชั้นผู้นำที่อยู่ในวรรณะสูง เช่น เนห์รู ซึ่งก่อนหน้านี้ได้พยายามหลีกเลี่ยงการติดต่อกับประชาชน แต่ตอนนี้เริ่มเข้ามาสนใจกับสภาพการณ์ที่เลวร้ายต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมชาติ และยังได้ชักชวนให้ประชาชนร่วมมือกันในการที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งทำที่ดังกล่าวนี้ปรากฏในการรณรงค์เพื่อกู้เอกราช อย่างไรก็ตาม มรณกรรมของ Gokhale ในปลายปี 1915 ได้มีส่วนทำให้คานธีหันกลับเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากยิ่งขึ้น จะแก้ไขได้ด้วยวิธีสัตยาเคราะห์ก็ตาม แต่วิธีการของคานธีได้พิสูจน์ให้ประจักษ์ทั่วประเทศอินเดียว่าเป็นวิธีการที่สัมฤทธิ์ผลในการที่จะต่อต้านยั้งความยุติธรรมต่าง ๆ ในสังคม นอกจากนี้ประเด็นที่ยังถือได้ว่าเป็นขั้นเตรียมการที่สำคัญในการที่จะทำให้คานธีได้เล่นบทบาทการเป็นผู้นำได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ความสนใจส่วนใหญ่ของคานธีอยู่ที่การแก้ไขความอยุติธรรมในทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งวิธีการสัตยาเคราะห์ก็มีจุดมุ่งหมายที่จะเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวนี้ แม้กระนั้นคานธีก็ไม่ได้แสดงตัวอย่างเปิดเผยในแง่การมีบทบาททางการเมือง ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าท่านเป็นผู้นำที่พยายามยึดนโยบายสายกลางเช่นเดียวกับผู้นำอื่น ๆ แต่ที่จริงการที่คานธีได้เน้นความแข็งแกร่งทางด้านจิตวิญญาณ ซึ่งมีหลักการที่สอดคล้องกับพุทธธรรมนิยมประเพณีของอินเดีย และถือว่าเรื่องการเมืองเป็นเรื่องที่รองลงมานั้น ถ้าวิเคราะห์ให้ตลอดแล้วมีทั้งผลดีและผลเสีย โดยเฉพาะในแง่การเรียกร้องเพื่อเอกราช ก็ย่อมชี้ให้เห็นถึงความสูญเสียความศรัทธาในรัฐบาลอังกฤษด้วยความเชื่อมั่นส่วนตัวว่า ตนเองสามารถจะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวอินเดีย และก่อให้เกิดการต่อสู้ด้วยการใช้วิธีอหิงสา กับรัฐบาลอังกฤษได้ ท่าทีที่เปลี่ยนแปลงนี้เกิดจากความอยุติธรรมต่าง ๆ ที่รัฐบาลอังกฤษได้ตอบแทนความร่วมมือของชาวอินเดีย หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ภายใต้สถานการณ์อื่นนอกจากนี้อาจจะกล่าวได้ว่าบางทีอาจไม่ได้รับการชักชวนให้ร่วมขบวนการกับพวกผู้นำชาตินิยม ดังนั้น รัฐบาลอังกฤษจึงจะตำหนิใครไม่ได้นอกจากตนเอง ในการที่ทำให้รัฐบาลอังกฤษสำคัญท่านนี้ได้มีบทบาททางการเมืองอย่างกว้างขวางทั่วประเทศอินเดีย นั่นคือเป็นผู้ให้ชีวิตใหม่ ความหมายใหม่ ทิศทางใหม่แก่ขบวนการชาตินิยมอินเดีย

เหตุการณ์สำคัญประการแรกที่กระตุ้นให้คานธีเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลอังกฤษได้คือการที่รัฐบาลพยายามที่จะออก พ.ร.บ. Rowlatt ในฤดูใบไม้ผลิปี 1919 บทบัญญัติต่าง ๆ ใน พ.ร.บ. เหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นปฏิปักษ์อย่างหนึ่งในการให้อำนาจรัฐบาลประกาศภาวะฉุกเฉินได้หลังสงครามได้เป็นเวลา 6 เดือน ซึ่งโดยอำนาจนี้รัฐบาลย่อมจะจับกุมผู้ต้องสงสัยที่มีเจตนาคิดล้มล้างรัฐบาลได้โดยไม่ต้องมีเงื่อนไข ทั้งนี้รัฐบาลเกรงกลัวว่าความไม่พอใจของชาวอินเดียมีแพร่ขยายไปโดยเร็วนั้น และการปล่อยผู้ที่ยึดนโยบายการให้วิธีรุนแรง จะทำให้เกิดภาวะสับสนอลงกลขึ้นภายในประเทศ ซึ่งเรื่องนี้อยู่นอกเหนืออำนาจของศาลสถิตยุติธรรมทั่วไปที่จะเข้าไปแก้ไขได้ เพราะฉะนั้น พ.ร.บ. Rowlatt จึงมีการใช้อำนาจรัฐบาลคุมขังผู้ต้องสงสัยต่อไปอีก 3 ปี เหมือนกับในเวลาที่มีสงคราม รัฐบาลใช้ข้ออ้างว่าอยู่ในภาวะฉุกเฉิน การที่รัฐบาลอังกฤษจะออกกฎหมายลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน แม้ในยามสงบเช่นนี้ได้ทำให้คานธีรู้สึกตกใจมาก และหมดสิ้นความเชื่อมั่นในรัฐบาลอังกฤษ ดังนั้น คานธีจึงเข้าร่วมกับผู้นำที่รักชาติอื่น ๆ

ในคำประกาศการตัดสินใจของพวกตนในการให้การสนับสนุนแก่ขบวนการชาตินิยมด้วยการไม่ยอมรับกฎหมายในทำนองเดียวกันนี้ ดังนั้นเพียงอาศัยเรื่องนี้เพียงเรื่องเดียว ขบวนการชาตินิยมก็ได้คานธีมาร่วมด้วย และคานธีก็ได้เปลี่ยนหลักการและวิธีการต่าง ๆ ของขบวนการ โดยให้หันมาใช้หลักอหิงสาของตนตามที่ปรากฏในขบวนการสัตยาเคราะห์ เมื่อ พ.ร.บ. Rowlatt ฉบับแรกออกมา คานธีก็ได้เรียกร้องให้มีวัน Hartal ขึ้นในวันอาทิตย์ที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 1919 ซึ่งในวันนั้นประชาชนชาวอินเดียทั่วประเทศหยุดการทำงาน ธุรกิจและร้านค้าต่าง ๆ ปิด คนทุกคนได้อุทิศตัวให้กับการอดอาหารและการสวดมนต์ เพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์และด้วยหวังว่ารัฐบาลตระหนักถึงความยุติธรรมแห่งกฎหมายฉบับนี้

ในวันนั้นที่นครเดลี ความรุนแรงได้บังเกิดขึ้นคือมีการปะทะกับพวกคนขายหนังสือพิมพ์ ผู้ซึ่งไม่สามารถจะปฏิบัติตามหลักของฮารตาลได้ ตำรวจพร้อมกับกำลังทหารยิงเข้าไปในฝูงชนได้ทำให้ผู้คนล้มตาย 8 คน และบาดเจ็บอีกเป็นจำนวนมาก คานธีตกใจกลัวเป็นอันมากเมื่อทราบว่ามี การปฏิบัติไม่ถูกต้องตามหลัก “อหิงสา” ของท่าน ท่านจึงเตรียมการที่จะเดินทางไปยังเดลีและแคว้นปัญจาบ เพื่อไปชี้แจงสั่งสอนอบรมเกี่ยวกับหลักของ “อหิงสา” แต่รัฐบาลซึ่งเกรงว่าท่านจะกลับความตั้งใจ จึงอ้างข้อหาให้ท่านและจับกุมท่านเสีย ผลที่ตามมาอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้คือการจลาจลที่รุนแรงและขยายวงกว้างออกไป เป็นเหตุให้ผู้คนล้มตายทั้งสองฝ่าย ซึ่งการจลาจลดังกล่าวยังไม่สงบแม้ว่าท่านจะได้รับการปลดปล่อยและแม้ว่าท่านจะได้ประกาศให้ประชาชนเลิกใช้กำลังแล้วก็ตาม อันที่จริงแล้วเหตุการณ์ที่เลวร้ายที่สุดและสำคัญที่สุดยังจะเกิดขึ้นอีกในเวลาต่อมา

อัมริตซาร์ (Amritsar) นครศักดิ์สิทธิ์ของพวกซิกข์ และเป็นเมืองศูนย์กลางของแคว้นปัญจาบ ได้กลายเป็นสถานที่เกิดจลาจลที่นองเลือด ก่อนที่นายพล Dyer ผู้ซึ่งบังคับบัญชาทหาร 1,000 คน มาถึงเพื่อสมทบช่วยเหลือกองกำลังในปัญจาบเพื่อรักษาความสงบ ในทันทีที่เขาไปถึงก็ได้ออกประกาศห้ามการชุมนุมกันโดยมีโทษถึงตาย (on pain of death) วันรุ่งขึ้น คือวันที่ 14 สิงหาคม ฝูงชนหนึ่งหมื่นคนผู้ไม่กลัวเกรงต่อคำประกาศห้ามได้มาชุมนุมกันในลานแห่งหนึ่งและมีบุคคลต่าง ๆ ขึ้นไปเปิดอภิปรายเมื่อนายพล Dyer ทราบเรื่องเข้า เขาจึงตัดสินใจและคิดว่าการนองเลือดเท่านั้นที่จะเป็นบทเรียนที่จะช่วยรักษาความสงบได้ เขามีคำสั่งให้กองทหารกระช่า 50 กองร้อย (fifty

troops) ยิ่งเข้าไปในฝูงชนที่ไม่มีอาวุธ โดยไม่ได้ประกาศคำเตือนแต่อย่างใด และนายทหาร
กุรขาก็ไม่หยุดยิง จนกระทั่งกระสุนเกือบหมดจึงหยุด เมื่อการระดมยิงอย่างบ้าระห่ำ
สิ้นสุดลง ประชาชนชาวอินเดียเกือบ 400 คนสิ้นชีวิต และอีก 1,200 คนได้รับบาดเจ็บ
มองเห็นอย่างเด่นชัดว่ากระสุนปืนมิได้ประสบความสำเร็จในการรักษาความสงบแต่อย่างใด
การฆ่าหมู่ที่อัมริตสาร์ และการจลาจลที่รุนแรงที่ได้บังเกิดขึ้นตามมาในเขตอื่น ๆ ทำให้
คานธีต้องมีคำสั่งให้ยุติการทำสัตยาเคราะห์ครั้งแรกของท่าน และต้องสารภาพต่อหน้า
ประชาชนว่า ครั้งนี้เป็นความผิดพลาดครั้งมหันต์ (Himalyan miscalculation) ที่เดียวที่ท่านได้
กระทำไปโดยที่ชาวอินเดียยังไม่ทราบอย่างถ่องแท้ถึงธรรมชาติอันมูลฐานของหลัก "อหิงสา"

ดังนั้น การณรงค์ของท่านคานธีในระดับชาติครั้งแรกนั้น ต้องสิ้นสุดด้วยความ
ความสิ้นหวังและทำให้ทั้งตัวท่านและผู้นำผู้ซึ่งมีความศรัทธาเชื่อมั่นในการเป็นผู้นำของ
ท่านคานธีได้เข้าใจสถานการณ์ดีขึ้น เพราะในขณะนั้นคานธีก็ยังมองเห็นความหวังจาก
รัฐบาลอังกฤษและยังหวังว่าการปฏิรูปทางการเมืองอันเนื่องมาแต่รายงาน Montagu-
Chelmsford ในค.ศ. 1918 นั้นคงจะบรรลุผล แต่สิ่งร้ายแรงเพียงสิ่งเดียวที่ทำให้คานธี
เสื่อมศรัทธาในความยุติธรรมของอังกฤษได้เปลี่ยนใจของท่านจนกลายเป็นศัตรูที่ไม่มี
ทางจะคืนดีกับอังกฤษได้

ในระหว่างที่มีการอภิปรายกันในรัฐสภาก่อนที่จะออกพระราชบัญญัติ India
Act ในเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1919 ท่าน Edwin Samuel Montagu รัฐมนตรีว่าการต่าง
ประเทศสำหรับอินเดียได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า วัตถุประสงค์สำคัญของมาตรการ
ดังกล่าวก็เพื่อเป็นก้าวแรกในการพัฒนาทางการเมืองในการมีรัฐบาลปกครองตนเองของ
อินเดีย อังกฤษก็จะค่อย ๆ ยินยอมข้อเรียกร้องต่าง ๆ จนกระทั่งมีรัฐบาลที่ปกครองตนเอง
อย่างสมบูรณ์ เมื่อใดก็ตามที่สถานการณ์สงบสุขและเป็นที่น่าพอใจกันดี เพื่อรักษาผล
ประโยชน์ที่อินเดียจะได้รับตามข้อตอบสนองดังกล่าว คานธีผู้ซึ่งได้มีชื่อเสียงแทน Tilak
ได้ชักชวนให้ที่ประชุมประจำปีของ I.N.C. ที่จัดขึ้นในแคนนอนองเสือดออัมริตสาร์ ยอมรับ
การปฏิรูปดังกล่าวในฐานะที่จะเป็นสิ่งที่ประนีประนอมระหว่างอังกฤษและอินเดียสำหรับ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตอนนั้น

บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้ทำให้มีการปฏิบัติที่ก้าวหน้าเช่น
เดียวกับภาคทฤษฎีที่กำหนดไว้ใน Morley-Minto Reforms กล่าวคือ รัฐบาลกลางจะ

ประกอบด้วยรัฐสภาซึ่งจะมี 2 สภาด้วยกันคือ สภาแห่งรัฐ (Council of State) และ สภาผู้แทน (assembly) ซึ่งจะมีสมาชิกส่วนใหญ่ได้รับเลือกมาจากการเลือกตั้งที่ยังมีข้อจำกัด สิ่งที่น่าฟังยิ่งกว่านั้นก็คือ ในระดับท้องถิ่นก็ยังมีการยินยอมให้มีสิทธิบางส่วนในการมีรัฐสภาที่รับผิดชอบตนเอง ซึ่งรัฐบาลผู้รับผิดชอบตนเองดังกล่าวมีรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบต่อกระทรวงที่โอนมาให้ (transferred) เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และ กระทรวงเกษตร ซึ่งรัฐมนตรีเหล่านั้นมาจากสมาชิกส่วนใหญ่ในรัฐสภาซึ่ง 70 % ของสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง ส่วนผู้ที่ได้รับมอบต่อกระทรวงที่สำคัญซึ่งเป็นกระทรวงที่กันเอาไว้ (reserved) เช่น กระทรวงยุติธรรม และกรมตำรวจ จะได้รับการแต่งตั้งและการปลดออกตามความประสงค์ของข้าหลวงใหญ่ การแบ่งความรับผิดชอบในการปกครองในรัฐบาลท้องถิ่นดังกล่าวนี้เรียกว่า dyarchy และมีความตั้งใจที่จะให้ผู้นำชาวอินเดียได้มีประสบการณ์อันจำเป็นในการเข้ารับผิดชอบปกครองตนเองในเขตที่ปลอดภัย อย่างไรก็ตามทั้งข้าหลวงมณฑลและข้าหลวงใหญ่ก็ยังดำรงไว้ซึ่งอำนาจและอิทธิพลเหนือรัฐสภา (สภานิติบัญญัติของตน) โดยอาจจะพิสูจน์ให้เห็นว่ามาตรการต่างๆ ของสภานิติฯ นั้น อาจจะเป็นอันตรายหรือมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดต่อความปลอดภัยของประชาชน แต่ท่านข้าหลวงทั้งสองจะใช้อำนาจดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์ที่ฉุกเฉินร้ายแรงเกิดขึ้นเท่านั้น แต่ที่น่าทึ่งสำหรับชาวอินเดียยิ่งกว่านั้นก็คือ การขยายจำนวนคนที่มียสิทธิในการเลือกตั้งเดิมให้ผู้ชายเพียง 33,000 คน บัดนี้เพิ่มขึ้นมีจำนวนมากกว่า 4 ล้าน ผู้ซึ่งสามารถเสียภาษีในอัตราที่ต่ำ บัดนี้ชาวอินเดียทุกคนทราบดีว่าอย่างน้อยที่สุดคนก็เป็นผู้มีสิทธิออกเสียงได้ 1 เสียง ซึ่งจะเป็นการทำให้ขบวนการประชาธิปไตยเป็นความจริงขึ้นมา ทั้ง ๆ ที่ได้มีการจำกัดจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แต่แล้วผู้มีสิทธิดังกล่าวก็ยังคงไม่รู้หนังสือ และจำเป็นต้องแสดงเครื่องหมายเฉพาะบุคคลขึ้น ทั้งนี้เพื่อจะได้ลดปัญหาสำหรับรายการขยายเลือกตั้งในอนาคต กลุ่มชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอันเป็นผลมาจาก Morley-Minto Reforms นั้น ไม่สู้เต็มใจที่จะต้องเผชิญกับการบีบบังคับของพวกชนกลุ่มน้อย และผู้ที่ได้มีโอกาสออกเสียงเลือกตั้งกลุ่มใหม่ถูกจัดให้เป็นกลุ่มเสริม ได้แก่ พวกชาวอินเดียที่นับถือคริสต์ และชาวอินเดีย-อังกฤษ

ผู้ร่างกฎหมายเมื่อได้ศึกษาพิจารณาถึงความก้าวหน้าและปัญหาของรัฐบาลที่จะปกครองตนเองของอินเดียในอนาคต ต่างก็ตระหนักดีว่ารูปแบบการปกครองที่เหมาะสมกับสภาพการเมืองของอินเดียที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามภูมิภาคนั้น ควรจะเป็นรูปสหพันธ์ระดับที่ที่จะเป็นรัฐบาลใหญ่เพียงแห่งเดียว จะนั้นอาณาบริเวณที่อยู่ในอำนาจและรับผิดชอบของรัฐบาลกลางและรัฐบาลมณฑลนั้นจะต้องแบ่งแยกออกจากกัน และกำหนดให้แน่นอนเป็นลำดับแรกเสีย สำหรับรัฐบาลกลางนั้นจะมีอำนาจในการจัดการกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเทศชาติโดยตรง เช่น กิจการด้านการทหารและการต่างประเทศ ด้านการพาณิชย์กรรมและด้านความสัมพันธ์กับรัฐต่าง ๆ ที่มีเจ้าผู้ครอง ส่วนรัฐบาลมณฑลนั้นจะมีอำนาจควบคุมกิจการภายในของตน เช่น การรักษากฎหมาย การศึกษา และงานสาธารณูปโภคอื่น ๆ และเป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติโดยปกตินั้นคือการแจกจ่ายแบ่งปันรายได้ของประเทศเพื่อค้ำจุนกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น ดังนั้น รัฐบาลมณฑลจึงมีโอกาสได้เข้ารับผิดชอบในเรื่องการเงิน เช่นเดียวกับเรื่องทางการเมืองเหมือนกัน

ก่อนที่การปฏิรูปดังกล่าวจะได้รับการปฏิบัตินั้น ปฏิบัติการที่ชาวอังกฤษได้ปฏิบัติต่อนายพล Dyer ได้ทำลายความศรัทธาของคานธีที่มีต่อความยุติธรรมของชาวอังกฤษลงอย่างสิ้นเชิง และทำให้ท่านมีความมั่นใจว่า อังกฤษปกครองแบบไร้ธรรม (assat) ไร้สัจจะและฉะนั้นท่านจึงตระหนักว่าไม่สมควรแต่อย่างใดที่จะยังคงเชื่อสัตย์จงรักภักดีและให้ความร่วมมือกับอังกฤษ จากการโต้สวนอย่างเที่ยงแท้ยุติธรรมในการฆ่าหมู่ที่อัมริตศาร์นั้น รัฐบาลอินเดียได้ตำหนินายพล Dyer ว่าเป็นผู้ที่แสดงความทารุณโหดร้ายที่ปราศจากเหตุผล และปราศจากความจำเป็นที่สุด และได้ปลดเขาออกจากตำแหน่ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวสร้างความพอใจให้กับคานธีเป็นอันมาก แม้ว่าในที่ประชุมของสภาล่าง (British House of Commons) ในอังกฤษจะได้ยืนยันถึงความผิดของเขา แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่ยังคงปกป้องเขา แต่แล้วก็มีเรื่องต่อไปอีกจนได้ กล่าวคือ มีบทความที่ยั่วในหนังสือพิมพ์อนุรักษ์นิยมฉบับหนึ่งได้พรรณาน่า Dyer เป็นวีรบุรุษของชาติ และช่วยให้พวกขุนนางพากันปฏิเสธคำตัดสินของคณะลูกขุนแห่งสภาล่างด้วย ด้อยคำที่ปราศจากความเกรงใจซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้รายงานไว้อย่างดีในหนังสือพิมพ์ของชาวอินเดีย ยิ่งไปกว่านั้นหนังสือพิมพ์อังกฤษฉบับเดิมยัง แฉกร์หาเงินรับบริจาคเงินเพื่อเป็นทุนให้กับ Dyer เป็นการทดแทนต่อการปฏิบัติที่ไม่ยุติธรรมต่อเขา อย่างไรก็ตามความประพฤติดังกล่าวของ Dyer

ก็ได้ช่วยป้องกันมิให้ความสับสนอลหม่านแผ่ขยายกว้างออกไปอีกและป้องกันมิให้มีการสูญเสียชีวิตและเลือดเนื้อไปอีก ยกเว้นที่อัมริตซาร์เท่านั้น การที่ผู้ที่มีอิทธิพลและเป็นที่น่าเคารพนับถือที่สุดในสังคมของอังกฤษหลายคนมีความเห็นกลับกันคือเห็นดีกับ Dyer เช่นนั้นได้ทำให้ผู้นำชาวอินเดียและนักปราชญ์ทั้งมวลพากันหวาดหวั่น นักปราชญ์เหล่านั้นก็รวมถึงกวีที่มีชื่อเสียงคือท่าน Rabindranath Tagore ผู้ซึ่งประณามการกระทำครั้งนั้นว่าเป็น “การให้อภัยให้กับความทารุณโหดร้ายที่ปราศจากความระอายแก่ใจ...มีความน่าชิงชังอยู่ในความหวาดกลัวนั้นด้วย” และยิ่งไปกว่านั้นก็คือบุคคลเหล่านั้นนอกจากจะประณามแล้วก็ยังมีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อชาวอังกฤษผู้เป็นจักรวรรดินิยมอีกด้วย

ประจวบกับในเวลานั้น ขบวนการ Khilafat ของมุสลิมก็กำลังสบโอกาสที่จะรวบรวมทั้งชาวฮินดูและมุสลิมเข้าด้วยกัน ในการปฏิบัติการคัดค้านการปกครองของอังกฤษสุดขั้วแห่งตุรกีซึ่งมีตำแหน่งเป็นกาหลิบได้เป็นที่ยอมรับให้เป็นหัวหน้าของศาสนาอิสลามนิกายสุหนี่ ในระหว่างสงคราม นายกรัฐมนตรีอังกฤษได้แสดงอย่างเปิดเผยในอันที่จะสนับสนุนสิทธิของตุรกีในมาตุภูมิใน Thrace และ Asia Minor ในขณะที่เดียวกันก็ได้ทำสัญญาลับในการที่จะแบ่งแยกจักรวรรดิ Ottoman ภายหลังสงคราม การที่พันธมิตรสามารถยึดครองทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของ Asia Minor และมีข่าวลือในเรื่องการทำสัญญาลับนั้นได้คุกคามต่ออำนาจในทางโลกของกาหลิบ ซึ่งจะได้สร้างความหวาดกลัวให้กับฮินดู-มุสลิมท่านมหาตมะคานธีในฐานะที่เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณแห่งสากล ท่านดูจะผูกพันอย่างลึกซึ้งกับความเจริญรุ่งเรืองทางวัตถุของชาติตะวันตกเป็นอย่างมาก ซึ่งท่านถือว่าชนชาติที่ได้ถูกทำลายไปในลัทธิวัตถุนิยมนั้น เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ฮินดูและโลกต้องพบกับความหายนะแต่ในทางตรงกันข้าม ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำทางการเมืองที่ฉลาดเฉียบแหลม ท่านกลับยกย่องสรรเสริญที่ฮินดูและมุสลิมร่วมมือกันในการที่จะรณรงค์เพื่อเรียกร้องเอกราช จะเป็นด้วยปัจจัยอันใดระหว่างความเห็นอกเห็นใจที่แท้จริง หรือเพราะจะได้สะดวกในทางการเมืองที่ทำให้ท่านหันมาสนับสนุนขบวนการ Khilafat นั้น ยังเป็นที่กังขาอยู่ หรือบางทีอาจเป็นเพราะสัญชาติญาณของตนเอง และความเป็นคนที่คิดถึงการณ์ไกลก็ได้ ที่ท่านได้สามารถฉีกทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกันโดยไม่เกิดข้อขัดแย้งซึ่งสิ่งนี้ทำให้ชาวตะวันตกยากที่จะเข้าใจ

ราวต้นเดือน พฤศจิกายน ค.ศ. 1919 เมื่อคานธียังคงพอใจที่จะร่วมมือกับ Montagu-Chelmsford Reforms ท่านได้เสนอแนะในที่ประชุมของ Khilafat ถึงการที่จะร่วมกันปฏิบัติการคือแห่งในทางการเมือง (civil disobedience) ในฤดูใบไม้ผลิของปี 1920 เมื่อวันแห่งสัญญาสำหรับตุรกีที่จะมาถึงได้ทำให้มีการเรียกร้องให้มีการเรียกร้องให้มีการประกาศทำพิธีอดอาหาร 1 วัน และชาวมุสลิม-อินเดียทั้งหมดจะปฏิบัติตาม ในเดือน พฤษภาคม การประกาศให้เป็นที่ทราบทั่วกันถึงสนธิสัญญา Sevres ที่ไม่บังเกิดผลซึ่งตามสนธิสัญญานี้ก็จะได้เปิดช่องแคบ (Straits) (บอสฟอรัสและดาร์เดแนล) ให้เป็นเส้นทางนานาชาติ และตามสนธิสัญญานี้ก็จะให้ Thrace ภาคตะวันออกคืน Greece ไป และการบริหารใน Asia Minor ชั่วคราวให้กับ Greece ด้วย ซึ่งสิ่งนี้เป็นการย้าความหวาดกลัวที่น่าสะพึงกลัวที่สุดของมุสลิมอินเดีย และในขณะที่เดียวกันก็เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้คานธีเข้าปฏิบัติการใน "Open Letter to All Englishmen in India" ท่านได้ประกาศว่าการทรยศไม่ซื่อของรัฐบาลอังกฤษต่อคำปฏิญาณในระหว่างสงครามที่จะรักษาไว้ซึ่งมาตุภูมิของตุรกี ประกอบกับการปฏิบัติของอังกฤษที่มีต่อนายพล Dyer ผู้เยี่ยมโหดนั้น ยิ่งทำให้ท่านหมดสิ้นความศรัทธาในความยุติธรรมและความเป็นมิตรกับอังกฤษ โดยสิ้นเชิง ท่านได้กล่าวเสริมว่ารัฐบาลที่ไร้ศีลธรรมเช่นนั้นเห็นจะไร้วางใจไม่ได้ ที่ได้เคยให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้รัฐบาลที่ปกครองตนเองแก่อินเดีย และไม่มีคำควรแก่การที่จะยังคงจงรักภักดีและให้ความร่วมมืออีกต่อไป ในเดือน สิงหาคม ค.ศ. 1920 คานธี ได้เริ่มประท้วงในรูปแบบใหม่คือได้กระทำการอย่างเปิดเผยขึ้นเหรียญตรา ยศฐาบรรดาศักดิ์ที่ท่านเคยได้รับจากรัฐบาลอังกฤษในอดีต ผู้นำของ Khilafat รู้สึกมั่นใจในความจริงจังของท่าน จึงได้ร่วมมือกับท่านและประกาศให้ชาวฮินดูและมุสลิมร่วมกันรณรงค์ไม่ให้ความร่วมมือกับอังกฤษ การร่วมมือของทั้งสองฝ่าย (Khilafat กับ Congress) ได้เริ่มขึ้นเมื่อสมัยประชุมพิเศษของ Congress ในเดือน กันยายน ค.ศ. 1920 ได้ยอมรับให้ท่านเป็นหัวหน้า อย่างน้อยก็เป็นการยอมรับขั้นแรกในการเสนอโครงการไม่ร่วมมือแบบอวิหิงสาที่ก้าวหน้า (progressive nonviolent noncooperation) สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ สมาชิกและผู้สนับสนุนใน Congress ไม่ร่วมมือกับอังกฤษด้วย รวมทั้งผู้ที่มีสิทธิออกเสียงและผู้สมัครเข้าแข่งขันเลือกตั้งที่เป็นผลมาจากการปฏิรูป Montagu-Chelmsford Reforms ก็ไม่ได้ร่วมปฏิบัติเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ชาวอินเดียทั้งมวลยังถูกกระตุ้นให้บอยคอตต์โรงเรียนที่รัฐบาลกำจุน

อยู่ ศาลและงานราชการทุกประเภท และให้ทำตามอย่างท่านคานธีในการส่งคืนบรรดาศักดิ์ที่อังกฤษเคยให้ไปให้หมดถ้าหากสังเกตโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว คานธีจะทำให้เพื่อนร่วมชาติมั่นใจว่าคงจะได้เอกราชภายในหนึ่งปี

ในความเป็นจริง เมื่อได้ปฏิบัติตามโครงการดังกล่าวไปแล้ว รัฐบาลได้รับความตระหนกตกใจเป็นอันมาก และทำการพิจารณาไตร่ตรองอย่างหนักหน่วงที่จะสนองข้อเรียกร้องในการมีรัฐบาลปกครองตนเอง โดยตั้งข้อสงสัยว่าอินเดียจะมีความสามารถพอที่จะคงอำนาจไว้ได้หรือไม่ แต่มิได้คิดว่าการเรียกร้องเอกราชนั้นจะต้องใช้กำลัง ในบ้านปลายการปฏิบัติของคานธีและพวกดังกล่าวนี้ประสบความสำเร็จ เพราะไม่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางเพราะเกิดความแตกแยกกันเอง มีอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญไม่ใช่น้อยเหมือนกันนั่นคือ การที่ข้าหลวงใหญ่ยังคงยึดมั่นในนโยบายที่จะไม่เข้าแทรกแซงต่อคำแนะนำของข้าหลวงมณฑลผู้มีประสบการณ์มาช้านาน นโยบายเช่นนั้นได้ทำให้การดำเนินการปกครองของอังกฤษในแ่งศีลธรรมครั้งก่อน ๆ หมดสิ้นไป และทำให้ผู้นำที่ยึดนโยบายสายกลางเลิกสนับสนุนความเคลื่อนไหวของคานธี เมื่อเกิดความรุนแรงขึ้น ผู้ที่รับภาระคือผู้ที่สนับสนุนท่านคานธีในบ้านปลายการที่เศรษฐกิจดีขึ้นหลังจากที่เกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำภายหลังสงคราม ได้ทำให้เป็นฐานที่มั่นคงที่จะช่วยคำจูนการรณรงค์ในครั้งแรกนั้น

ในขั้นแรกของการรณรงค์ คือการคว่ำบาตรเรื่องเลือกตั้ง นับว่าเป็นการรณรงค์ที่ประสบความสำเร็จเพียงอย่างเดียว เพราะผู้มีสิทธิออกเสียงเพียงหนึ่งในสามเท่านั้นที่ไปลงคะแนนเสียง ส่วนเรื่องเรียกร้องให้คืนบรรดาศักดิ์และลาออกจากตำแหน่งต่าง ๆ ทางราชการนั้นก็ได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง แต่ก็ล้มเหลวที่จะสร้างในหมู่ชนชั้นกลางที่ได้รับการศึกษาว่า การมีน้ำใจเสียสละ (self-sacrifice) นั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมาตุภูมิอินเดีย เห็นได้อย่างชัดเจนว่าชาวอินเดียที่ได้รับการศึกษาส่วนใหญ่ ยังไม่เชื่อมั่นในความมีเหตุผลและความถูกต้องของคานธีที่เห็นผลประโยชน์ของชาติสำคัญกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวการที่นักเรียนพากันลาออกจากโรงเรียนและวิทยาลัยได้ผลดีทีเดียว แม้ว่าจะเป็นระยะสั้นแต่ก็ทำให้การดำเนินงานของสถาบันต่าง ๆ หยุดชะงักได้ อย่างไรก็ตาม ผู้สนับสนุนที่สำคัญเช่น Rabindranath Tagore กลับคัดค้านการกระทำของคานธี ซึ่งการคัดค้านดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความแตกแยกชั้นมูลฐานในเรื่องที่คานธีปฏิเสธอารยธรรมตะวันตกและปฏิเสธรัฐบาลอังกฤษ

ตะกอร์ ได้ประณามและติเตียนการปฏิบัติของคานธีว่า เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องกับความเป็นจริง คานธีมีความเห็นว่าอินเดียควรจะได้ล้างมนฑิลให้พ้นจากอารยธรรมทางวัตถุและทางจิตใจของชาวตะวันตกเสีย และให้ฟื้นฟูการดำรงชีวิตแบบง่าย ๆ ของชาวอินเดียแต่ดั้งเดิมเสีย ท่านตะกอร์ได้โต้แย้งว่า โครงการของคานธีนั้นจะทำให้ประเทศพินาศไป ในการแข่งขันกับตะวันตกในอนาคต สำหรับการบอยคอตต์โรงเรียนนั้นก็เพียงแต่ช่วยอังกฤษลดจำนวนผู้นำที่ได้รับการศึกษาในอนาคต การที่คานธีเชื่อว่าโรงงานอุตสาหกรรม รางรถไฟ โทรเลข โรงพยาบาล นักกฎหมาย นายแพทย์ และอื่น ๆ คงจะดำเนินไปเอง และเชื่อมั่นว่าชาวอินเดียจะหันกลับไปใช้เครื่องปั้นฝ้ายและสวมเสื้อผ้าที่ทอเอง ซึ่งในขณะที่คานธียังประณามอังกฤษอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง สิ่งเหล่านี้ในทัศนะของคนประเภทตะกอร์นั้นขัดกับลักษณะแห่งสามัญสำนึก และผลประโยชน์ของอินเดียเอง เป็นที่เด่นชัดว่าคานธีไม่สามารถจะเปลี่ยนแนวความคิดของผู้นำอินเดียอีกหลายคนได้ที่จะมาเห็นด้วยกับท่านที่ว่าอังกฤษและตะวันตกเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย

เมื่อการแสดงความไม่ร่วมมือได้ปฏิบัติไปหนึ่งปีเต็ม และไม่สามารถจะทำสวราชดังที่ได้สัญญาไว้ ดังนั้นประชาชนเริ่มเสื่อมความศรัทธา การที่ไร้ผลจึงทำให้เกิดความรุนแรงขึ้นยิ่งกว่านั้นความร่วมมือระหว่างมุสลิมและฮินดูต้องพังทลายลงเมื่อเกิดนองเลือดในหมู่ชาวมุสลิม Moplahs แห่ง Malabar ซึ่งทำให้สูญเสียชีวิตถึง 2,000 คน ก่อนที่จะระงับได้คานธีได้ตระหนักว่าขบวนการของท่านนั้นจะคลอนแคลน และควรจะบีบบังคับรัฐบาล ในสมัยการประชุมของ Congress ในเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1921 ที่ประชุมเห็นชอบกับคานธีที่จะดำเนินความไม่ร่วมมือที่ก้าวหน้าในขั้นต่อไป นั่นคือการถือแฟงโดยไม่ยอมเสียภาษีให้กับรัฐบาล การกระทำดังกล่าวนี้ทำให้รัฐบาลผ่อนคลายนโยบายในเรื่องหน่วงเหนี่ยวนักโทษและทำให้รัฐบาลต้องจับกุมคุมขังผู้นำของ Congress ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1922 ภายหลังจากที่คานธีได้ยื่นคำขาดเพียง 3 วันเท่านั้น ผู้ชนซึ่งนำโดยสมาชิก Congress ได้เข้าล้อมสถานีตำรวจที่ Chauri Chaura และจับนายตำรวจเผาเสีย 21 นาย ท่านมหาตมะคานธีเมื่อทราบข่าวการกระทำอันร้ายแรงนี้ได้ตกใจเป็นอันมาก ท่านสั่งให้เลิกการรณรงค์แห่งความไม่ร่วมมือทั้งหมดทันที ซึ่งนับว่าสร้างความบาดหมางให้กับผู้สนับสนุนที่หัวรุนแรงของท่านเป็นอย่างมาก เช่น Nehru หนุม และภายหลังก็เข้าไปอยู่ในคุก และผู้สนับสนุนเหล่านั้นเป็นผู้ที่เชื่อว่าการต่อสู้เพียงจะมาถึงจุด

สูงสุด แต่ท่านเข้าใจดีกว่าคนเหล่านั้นว่า ยังไม่ถึงเวลาที่จะปฏิบัติการด้วยกำลังให้รู้ตัวชั้วกันไปเลย ท่านเข้าใจดีว่าผู้สนับสนุนได้เกิดความแตกแยกกันจนยากที่จะคืนดีกันได้ภายในเวลาอันสั้น ท่านยังเข้าใจดีว่ายังต้องการเวลาอีกมากที่จะต้องให้ชาวอินเดียทุกคนได้รับความรู้ในหลักของการไม่ให้ความร่วมมือแบบอวิหิงสา จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของท่านไม่สามารถจะบรรลุผลที่ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของท่านก็ได้ผลที่ยาวนานเหมือนกัน

ภายหลังจากนั้นไม่นานนัก การสอบสวนและจำคุกท่านคานธีเป็นเวลา 6 ปี ในข้อหาขบถให้เกิดความปั่นป่วน ได้ทำให้ประชาชนพากันเห็นอกเห็นใจอย่างมากที่เห็นว่าท่านต้องประสบกับความลำบากจากการกระทำของอังกฤษ ในระหว่างที่ทำการรณรงค์นั้นท่านได้ทำให้เกิดมาตรการอันสำคัญ ในการรวมเอาชาวอินเดียทุกระดับในสังคมอินเดียเข้าไว้เป็นครั้งแรกในอันที่จะสร้างความหวังวิถกที่น่าหวาดกลัวให้กับรัฐบาล ประชาชนอินเดียได้ถูกนำไปสู่การพัฒนาความรู้ในการสรรเสรีญาชาติของตนเอง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้การนำของ Congress ซึ่งความรู้สึกอันใหม่ดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและอินเดียตลอดไป แต่ขึ้นไปนักชาตินิยมชาวอินเดียไม่ต้องอ้อนวอนขอข้อยินยอมจากอังกฤษอีกต่อไปแล้ว ในฐานะที่เขาเหล่านั้นเป็นตัวแทนของชาติ เขาอาจจะทำการติดต่อกับชาวอังกฤษในระดับที่เท่าเทียมกัน เพื่อให้บรรลุผลของเป้าหมายแห่งเอกราชที่เห็นพ้องต้องกันทั้งสองฝ่าย แม้ว่ามันจะไม่เห็นอย่างชัดเจนในเวลาอันนี้ แต่อินเดียได้เข้ามาถึงจุดเจริญเติบโตทางจิตใจเรียบร้อยแล้ว

5.3 สมัยของกานธี (Gandhian Interregnum) ค.ศ. 1922-1928

ในขณะที่การรณรงค์แบบสัตยาเคราะห์ครั้งแรกของกานธีกำลังพร้อมเพรียงอย่างเต็มที่ รัฐบาลก็เริ่มทำให้ข้อบัญญัติใน Montagu-Chelmsford Reforms เป็นผลในทางปฏิบัติ แม้ว่า Congress ได้ทำการบอยคอตคัดการเลือกตั้ง ปรากฏว่ามีการขยายสิทธิผู้ออกเสียงเลือกตั้งอีกถึง 29% ภายใต้การนำของผู้นำหัวเสรีนิยม (Liberal Leadership) และการทดลองใช้ระบบ dyarchy ในระดับมณฑลนั้นได้รับผลสำเร็จอย่างงดงาม พ.ร.บ. Rowlett Act และมาตรการที่เข้มงวดต่าง ๆ ก็ยกเลิกไปสิ้น ส่วนการเข้าไปทำงานในหน่วยงาน I.C.S. ก็กระทำง่ายมากขึ้น เพียงแต่ชาวอินเดียเข้าสอบแข่งขันประจำปีจัดขึ้นในกรุงแคลซี และในลอนดอน และทั้งชาวอินเดียและชาวอังกฤษก็มีความเสมอภาค

กันในการเข้าทำงาน นอกจากนี้ยังมีการยินยอมให้อินเดียได้รับอำนาจในการจัดการตนเอง
เกี่ยวกับการเงินอีกด้วย และยังรวมทั้งให้สิทธิในการจัดการการพาณิชย์กรรมกับต่างชาติ
โดยผ่านทางหน่วยงานที่จัดการเกี่ยวกับอัตราภาษีศุลกากร

ความสำเร็จที่สร้างสรรค์ดังกล่าวนี้ พร้อมกับความสำเร็จในการรณรงค์ของ
คานธีได้ทำให้ผู้สนับสนุนที่ยึดนโยบายกลาง และเป็นชนชั้นกลางเล็กสนับสนุนท่าน
ภายหลังจากที่ท่านประสบความสำเร็จและถูกจับเข้าคุกขัง มีสมาชิกกลุ่มหนึ่งของ Con-
gress ได้ร่วมกันก่อตั้ง Sawaraj Party เมื่อเข้าสู่สมัยรับเลือกตั้ง เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะล้มอำนาจ
ของรัฐบาลใหม่ ในค.ศ. 1923 มีสมาชิกจำนวนหนึ่งของพรรค Swaraj ได้รับการเลือก
ตั้งแต่ก็ไม่มากพอที่จะเข้าไปล้มคณะรัฐมนตรี และบังคับให้ข้าหลวงกลับไปมีอำนาจ
ใหม่ในกรมกองที่ได้โอนมา (transferred) ได้มากไปกว่า 2 มณฑล แต่ในการเลือกตั้งปี
1926 กลับได้รับผลสำเร็จที่ยิ่งใหญ่กว่าและดูเหมือนจะทำให้โครงการทั้งหมดล้นสะเทือน
แต่เนื่องจากได้เกิดข้อบกพร่องในหมู่สมาชิก Congress ที่หวังจะดักดวงผลประโยชน์จาก
ตำแหน่งหน้าที่จึงทำให้ผลที่ได้รับไม่เต็มที่นัก ในอันที่จริงในมณฑลส่วนกลาง การเอา
ใจออกห่างกระด้างกระเดื่องของกลุ่มนี้ได้ทำให้มีการฟื้นฟูระบบ dyarchy ขึ้นอีกทั้ง ๆ
ที่มีสิ่งที่เกิดขึ้น และความแตกแยกใน Congress แต่มันก็เห็นอย่างเด่นชัดเพิ่มขึ้นว่า Con-
gress ยังคงเป็นพรรคที่เด่นและมีอิทธิพลในอดีตและจะเป็นต่อไป ซึ่งจะทำให้ปฏิบัติ
การได้สะดวกต่อในภายภาคหน้า ยิ่งไปกว่านั้นการจลาจลที่นองเลือดระหว่างกลุ่มชน
ซึ่งเกี่ยวพันกับการเลือกตั้งนั้นได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมุสลิม
และฮินดูเริ่มเสื่อมลงแล้ว ในขณะที่เดียวกัน ท่านมหาตมะคานธี ได้รับการปล่อยตัวใน
ค.ศ. 1924 ภายหลังจากที่อยู่ในคุกเพียง 2 ปี อันที่จริงกำหนดโทษถึง 6 ปี ท่านได้
หลีกเลี่ยงการเข้าไปพัวพันกับการเมืองและท่านได้หันมามุ่งแสวงหาการสนับสนุนจาก
ประชาชน และให้ประชาชนเข้าใจในอุดมคติของท่านด้วยการสนับสนุนให้มีการผลิต
และใช้ผ้าพื้นเมืองและด้วยการกำจัดการปฏิบัติที่น่ารังเกียจต่อพวกจัณฑาล ซึ่งมีถึง 50
ล้านคน ซึ่งคนเหล่านี้ท่านเรียกว่า หริจัน (Harijan) แปลว่า โอรสของพระเจ้า

ทั้ง ๆ ที่ประสบความสำเร็จบ้างพอควรในการปฏิบัติของการปฏิรูป และแม้
อินเดียอยู่ในสภาวะที่สงบสุขพอสมควรภายหลังจากที่การรณรงค์ด้วย "สัตยาเคราะห์"
สิ้นสุดลง ความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงอีกนั้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องพึงความ

ร่วมมือของ Congress ได้ปรากฏเด่นชัดตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว การปฏิบัติการของรัฐบาลที่ได้มีโอกาสรับผิดชอบตนเองเป็นบางส่วนในเขตมณฑลโดยมีพรรคสำคัญได้เข้าร่วมด้วยนั้นเป็นเรื่องแปลกมาก แต่มันก็เป็นไปแล้ว พ.ร.บ.การปฏิรูปได้จัดให้มีการตรวจสอบวัดผลภายหลังที่ได้ทำการปฏิรูปไปแล้ว 10 ปี แต่อุปราชคนใหม่คือ Lord Irwin (1926-1931) ได้แนะนำให้ทำการวัดผลเร็วขึ้น ซึ่งเป็นระยะเวลาหลังจากที่ท่านมาถึงอินเดียไม่นานนัก ด้วยเหตุนี้เอง Sir John Simon จึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานคณะกรรมการมาธิการ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีคณะกรรมการเป็นชาวอังกฤษ ในเดือน พฤศจิกายน ค.ศ. 1927 กระแสข่าวที่มีคณะกรรมการเป็นชาวอังกฤษล้วน ได้สร้างความไม่พอใจให้กับชาวอินเดีย และทำให้ Congress ผันกกำลังเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และฟื้นฟูกองกำลังของ Congress ในสมัยประชุมเดือนธันวาคม 1927 Congress ได้มีความเห็นชอบที่จะทำการบอยคอตต์ Simon Commission กันทั้งชาติ และกล่าวเสริมที่จะเรียกร้องความเป็นเอกราชแห่งชาติโดยสมบูรณ์อย่างเด็ดขาด และต่อมาก็ได้เรียกให้ทุกพรรคประชุมกันเพื่อสร้างรัฐธรรมนูญของอินเดียเป็นการตอบโต้ ในขณะที่วลีลัทธิชาตินิยมกำลังรุนแรงเช่นนี้ ได้มีชายหนุ่มที่หัวรุนแรงได้กลายเป็นผู้นำที่เด่นและมีอิทธิพลขึ้น 2 ท่านคือ Subash Chandra Bose และ Jawaharlal Nehru ซึ่งเป็นบุตรของผู้นำที่เด่นใน Congress นั้นคือท่าน Motilal Nehru การที่รัฐบาลอังกฤษซึ่งเป็นเสรีนิยมและมีความตั้งใจดีได้ตั้ง Simon Commission ขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจนั้น กระตุ้นให้เกิดลักษณะแบบใหม่และค่อนข้างจะกระตือรือร้นมากกว่าเดิมในขบวนการลัทธิชาตินิยมในอินเดีย

เนื่องจาก Nehru ผู้บิดาดำรงตำแหน่งเป็นประธาน และ Nehru ผู้บุตรเป็นเลขานุการของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ฉะนั้นผลงานที่ออกมาซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่า Nehru Report ในค.ศ. 1928 ซึ่งรายงานฉบับนี้ เป็นความพยายามของคณะระดับรัฐบุรุษในอันที่จะเรียกเสียงสนับสนุนจากทุกหนทุกแห่งเท่าที่จะเป็นไปได้ ในรายงานดังกล่าวมีการเรียกร้องรัฐบาลปกครองตนเองโดยสมบูรณ์แบบ แต่เพื่อที่จะเอาใจพวก Liberals การเรียกร้องเอกราชอย่างสมบูรณ์นั้น มีการปฏิบัติแบบสายกลางโดยการยอมรับรูปแบบการปกครองเป็นแบบ dominion อยู่ในเครือจักรภพอังกฤษก่อน (British Commonwealth) แต่เห็นความจำเป็นที่จะต้องเอาใจและหาความสนับสนุนจากอันคู่ทั้งหมด ผู้ร่างรายงานดังกล่าวได้เสี่ยงต่อการที่สร้างความบาดหมางให้กับชาวมุสลิม ด้วยการปฏิเสธการเลือกตั้ง

แบ่งกลุ่มชนซึ่งจะมีโอกาสได้เลือกผู้แทนของตนซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย จึงเป็นผลให้ Muhammed Ali Jinnah ซึ่งภายหลังได้เป็นผู้นำในการรณรงค์การแยกประเทศของชาวมุสลิมได้เดินออกจากที่ประชุมทันทีซึ่งสิ่งนี้ได้ทำให้มั่นใจว่า กลุ่มชนที่นับถือศาสนาต่างกัน 2 กลุ่มนี้ไม่สามารถจะอยู่ร่วมกันต่อไปได้ในรัฐที่จะเป็นเอกราชต่อไป แม้ว่าขบวนการเรียกร้องให้มีรัฐมุสลิมจะยังไม่เกิดขึ้นเป็นเวลาเกือบ 10 ปี การที่ Congress ได้สร้างความบาดหมางขึ้นกับบุคคลเช่น Jinnah นั้นทำให้ Nehru Report กลายเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญในทางประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างฮินดูและมุสลิม ในการประชุม Congress ในเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1928 คนหนุ่มหัวรุนแรง 2 ท่าน คือ Nehru และ Bose และผู้สนับสนุนได้ยอมประนีประนอมด้วยการผ่อนผันลงในรายงานนั้น ซึ่งการที่ท่านคานธีได้เข้ามาพัวพันท่านนั้นจึงช่วยจัดความแตกแยกกันในพรรค และแล้วเพื่อจะได้ให้เป็นทีพอใจแก่พวกหัวรุนแรงจึงได้ให้เวลาแก่อังกฤษเพียงหนึ่งปีที่จะให้อำนาจอินเดียในฐานะเป็น Dominion ถ้าไม่เช่นนั้นอังกฤษก็จะต้องเผชิญกับขบวนการดื้อแพ่งของมวลชนอีกต่อไป ดังนั้น Nehru Report ซึ่งเป็นการตอบโต้ Simon Commission ซึ่งประกอบด้วยชาวอังกฤษล้วน ได้กลายเป็นกลไกของการรณรงค์เพื่อชาติของท่านมหาตมะคานธีอีกครั้งหนึ่ง

5.4 สมัยของการประชุมโต๊ะกลม (Era of the Round Table Conferences)

ในระหว่าง ค.ศ.1929 คานธี และ Congress ก็อยู่ในความสงบ และคอยคำตอบของอังกฤษ เหตุการณ์อันหนึ่งได้เกิดขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่ออินเดียนั้นก็คือการที่พรรค Labor ได้เป็นรัฐบาล และมี Ramsay Macdonald เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผลมาจากการเลือกตั้งทั่วไปในเดือน พฤษภาคม พรรค Labor มักจะสนับสนุนให้จักรวรรดิอังกฤษพยายามถอนตัวจากอาณานิคม และนายกรัฐมนตรีคนใหม่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจในการเรียกร้องเอกราชของชาวอินเดีย แต่อะไรก็ตามที่รัฐบาล Labor พยายามจะทำเมื่อจะปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะยังต้องขึ้นอยู่กับการออกเสียงของพวกเสรีนิยมซึ่งเป็นเสียงส่วนใหญ่ การพัฒนาที่น่าสนับสนุนอีกขั้นหนึ่งคือการที่ Lord Irwin เดินทางกลับไปเยี่ยมประเทศอังกฤษ เพื่อแจ้งเรื่องราวเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นในอินเดียให้กับรัฐบาลใหม่ทราบ ท่านอุปราชมีความเชื่อว่าขบวนการ Congress ซึ่งอยู่ภายใต้การนำทางจิตวิญญาณของท่านมหาตมะคานธีนั้นกำลังเสนอปัญหาที่หนัก

หน่วง แต่ท่านก็เชื่อว่าการทำงานที่ท่านคานธีอุทิศให้กับการใช้วิหิงสนั้นเป็นการเปิดโอกาสอันแท้จริงสำหรับการเจรจา เมื่อท่านเดินทางกลับอินเดียก็กลับมาพร้อมกับคำแถลงการณ์ซึ่งออกในเดือน ตุลาคม ค.ศ. 1931 ได้ระบุไว้ว่าอินเดียจะได้รับรูปการปกครองโดยมีฐานะเป็น dominion และชาวอินเดียมีสิทธิที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกชนิดซึ่งจะมีผลต่ออนาคตของพวกเขา จะเห็นได้ว่าเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ทั้งจุดหมายปลายทางและวิธีการของความก้าวหน้าทางรัฐธรรมนูญก็ได้แจ่มแจ้งขึ้นอย่างนึกไม่ถึง สิ่งที่ยังคงต้องกำหนดอีกนั้นคือเวลาเท่านั้น ซึ่งเวลาก็เป็นอุปสรรคที่ทำให้เกิดความสับสนอลหม่านทางการเมือง และเลือดตกยางออกอีกเป็นเวลาหลายปี เป็นเวลาหลายปีที่ Congress ได้เรียกร้องให้มีการประชุมโต๊ะกลมและคณะ Simon Commission ซึ่งมีสมาชิกเป็นชาวอังกฤษล้วนได้กลายเป็นประเด็นสำคัญในการวิพากษ์วิจารณ์ บัดนี้ชื่อเรียกร้องของ Congress ก็ได้รับการตอบสนอง แม้ว่าจะเป็นตัวแทนของชาวอินเดีย แต่การเป็นตัวแทนเช่นนี้ได้กลายเป็นปัญหาทางการเมือง ถกเถียงอย่างรุนแรงเมื่อยืนยันว่าตนเท่านั้นที่เป็นตัวแทนของชาวอินเดียทั้งหมด

เป็นที่เห็นอย่างเด่นชัดว่า ท่านคานธีและฝ่ายผู้ยึดนโยบายสายกลางใน Congress พร้อมทั้งจะเจรจาโดยยึดมูลฐานของข้อยินยอมดังกล่าวนี้ แต่พวกหัวรุนแรงรุ่นหนุ่มไม่เต็มใจที่จะประนีประนอมด้วย คานธีไม่ปรารถนาที่จะทำให้เกิดแตกความสามัคคีใน Congress จึงได้ยอมต่อข้อเรียกร้องของพวกรุ่นหนุ่มนั้นซึ่งให้มีการประชุมเกิดขึ้นเพื่อจัดร่างรัฐธรรมนูญ สำหรับ dominion Nehru ผู้บุตร Bose และคานธี ต่างก็ตระหนักดีว่ารัฐบาล Labor ถูกมัดขาโดยต้องขึ้นกับพวก Liberals จึงไม่สามารถจะรับเงื่อนไขดังกล่าวได้ แต่เนื่องจากคานธีได้มองเห็นว่าสิ่งที่เป็นอันตรายไปกว่าการที่อังกฤษลดความเห็นอกเห็นใจนั้นก็คือการเอาใจออกห่างของกลุ่มฝ่ายซ้ายใน Congress และการใช้วิธีรุนแรงที่ปราศจากกฎเกณฑ์ของกลุ่มนี้ ในการประชุมของ Congress ในเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1929 ซึ่งมีเนห์รูผู้บุตรเป็นประธานเป็นครั้งแรก เขาได้กระตุ้นให้ Congress ปฏิเสธข้อเสนอของรัฐบาลอังกฤษที่จะให้เอกราชทีละน้อย ๆ และมีความเห็นชอบที่จะให้มีการรณรงค์แบบสัตยาเคราะห์เป็นครั้งที่ 2 ภายใต้การนำของคานธี โดยให้บรรลุเป้าหมายที่เรียกว่า Purna swaraj หรือการเป็นเอกราชโดยสมบูรณ์ ดังนั้น วันที่ 26 มกราคม ค.ศ. 1930 ประกาศว่าเป็นวันเอกราช (Independence Day) ซึ่งวันนั้นยังเป็นวันที่ได้เฉลิมฉลองกันอยู่กระทั่งทุกวันนี้

ตามแบบฉบับของท่านมหาตมะคานธี ท่านได้หยุดนิ่งเข้าญาณเป็นเวลาหลายเดือนทำให้ชาวอินเดียพากันสงสัยและกระหายอยากจะรู้เรื่อง ไม่มีการปฏิบัติที่จะสร้างความหวุ่นหวาดเกิดขึ้น นอกจากการที่ท่านให้ทุกคนขัดขืนต่อการเก็บภาษีเกลือของอังกฤษ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการค้าขายชีวิตของชาวอินเดียทั่วทุกครัวเรือน ในการรณรงค์ครั้งนี้ท่านได้เดินทางเป็นระยะทาง 170 ไมล์จากที่พักไปยังทะเลซึ่งเป็นที่ทำเกลือ ในฐานะที่เป็นของธรรมชาติและเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งมีรัฐบาลชั่วร้ายเท่านั้นที่เรียกเก็บภาษีโดยปราศจากความเมตตากรุณาในเบื้องต้นท่านมีศานุศิษย์เท่านั้นที่ร่วมเดินไปกับท่าน ภายหลังก็มีชาวนาเป็นจำนวนร้อยจำนวนพันได้ร่วมเดินทางด้วย ทั้งนี้เพราะชาวนาเหล่านั้นได้รับแรงกล้าใจว่า เขาจะได้โอกาสร่วมกับบุคคลที่ศักดิ์สิทธิ์เช่นคานธี แม้ว่าท่านอุปราชจะได้รับการเร่งรัดให้ปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป ท่านก็ยังคงปฏิเสธไม่เข้าแทรกแซงการเดินทางไปชายทะเลในครั้งนั้น หลังจากนั้นระยะหนึ่ง การเดินขบวนที่เกิดความขุลมุนวุ่นวายในบอมเบย์ ได้ทำให้เกิดมีการจับกุมกันขนานใหญ่ ซึ่งก็ยิ่งทำให้เกิดการเดินทางที่แผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง เป็นการประท้วงรัฐบาล ในวันที่ 5 เดือนพฤษภาคม คานธี ถูกนำไปคุมขังในที่ที่ได้รับการคุมกันเป็นอย่างดี และในเดือน กรกฎาคม ผู้สนับสนุนคานธีจำนวน 60,000 คน ถูกจับกุมขังคุกเพื่อรักษาความสงบสุขในการเตรียมการประชุมโต๊ะกลมครั้งที่ 1 ในฤดูใบไม้ร่วง ดังนั้นเมื่อการรณรงค์โดยกระทำสัตยาเคราะห์ที่ปราศจากหัวหน้า จึงทำให้เกือบจะสิ้นสุดลงทั้ง ๆ ที่กำลังมีเหตุการณ์ที่ช่วยเร่งเร้าอีกหลายเหตุการณ์ ยกตัวอย่างเช่น มีการตีพิมพ์ Simon Report ซึ่งมีข้อเสนอแนะสำหรับความก้าวหน้าทางการเมืองที่ยังจำกัดอยู่ ยิ่งไปกว่านั้น ตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ทุกประเภทของอินเดีย ยกเว้นพวก Congress ได้รับเชิญชวนให้เข้าประชุมการประชุมโต๊ะกลมในครั้งนั้นด้วย เนื่องจากมีข้อเสียอยู่ในโครงสร้างทางการเมืองของอินเดีย Congress จึงถูกตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพและถูกแยกให้อยู่ตามลำพังโดยท่านอุปราชแต่การตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของอินเดียจะปฏิบัติโดยไม่ให้ Congress มีส่วนร่วมนั้นมันก็ คงจะเป็นไปได้ยาก

อย่างไรก็ตาม การประชุมครั้งนี้ได้ให้ความก้าวหน้าที่สำคัญในการยกประเด็นที่สำคัญ ๆ ที่มีอยู่ใน พ.ร.บ. India Act ใน ค.ศ. 1935 ออกมาในการปกครองมณฑลคณะรัฐมนตรีซึ่งมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ที่ได้เข้าแทนที่ระบบ dyarchy แม้ว่าความ

เข้มข้นของข้อยินยอมจะจางลงไปบ้างเพราะข้าหลวงมีอำนาจในยามฉุกเฉินที่จะสร้างความสงบสุขให้กับประชาชนในระดับรัฐบาลกลาง หลักการของระบบ dyarchy ได้นำมาใช้โดยข้าหลวงใหญ่ยังคงมีอำนาจควบคุมอาณาบริเวณสำคัญต่อไป เช่น กิจการด้านการป้องกัน และการต่างประเทศ เป็นเงื่อนไขที่สร้างความไม่พอใจให้กับ Congress ยิ่งไปกว่านั้นปัญหาในการรวมอาณาเขตที่มีเจ้าอินเดียปกครองต่าง ๆ เข้าด้วยกันให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลเดียว ปรากฏได้ทำการแก้ปัญหาแล้วเมื่อเจ้าอินเดียเห็นพ้องที่จะเข้าร่วมในรูปรัฐบาลแบบสหพันธ์ ซึ่งรัฐบาลดังกล่าวได้วางกฎเกณฑ์บางประการเกี่ยวกับเอกราชของเจ้าอินเดียเหล่านั้น เป็นเรื่องที่เคราะห์ร้ายกล่าวคือ ข้อบัญญัติดังกล่าวและการที่ระเบียบของรัฐบาลกลางซึ่งต้องขึ้นอยู่กับข้อบัญญัติ มิได้เกิดผลทั้งนี้เพราะจำนวนอาณาเขตของเจ้าอินเดียนั้นไม่มากพอที่จะเข้าร่วมเป็นสหพันธ์ นายกรัฐมนตรีรัฐบาล Labor คือ Ramsay Mac Donald ได้รับความพอใจอย่างมากต่อผลของการประชุมโต๊ะกลมครั้งแรก และพอใจกับการที่อินเดียมีความสงบพอควร ท่านจึงได้มีคำสั่งให้ปล่อยคานธีและผู้นำของ Congress คนอื่น ๆ ด้วยมีความหวังว่าจะได้ชักชวนให้บุคคลเหล่านั้นมาร่วมปรึกษาหารือในภายหลัง คานธีได้ตระหนักดีว่าตัวท่านได้ล้มเหลวในการปฏิบัติตอนแรก ท่านจึงได้พยายามคิดหาหนทางที่จะฟื้นฟูแนวความคิดของท่านอีก เมื่อผู้นำชาวอินเดียที่ไม่ได้เป็นสมาชิก Congress ได้ขอร้องให้ท่านมาเจรจากับท่านอุปราชแบบเผชิญหน้ากัน ท่านคานธีจึงเห็นโอกาสงามที่จะทำให้การพบปะครั้งนี้เป็นประโยชน์แก่ชาติ โดยที่จะเป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างคนอินเดียทั้งมวลซึ่งมีตัวท่านเป็นสัญลักษณ์กับรัฐบาลอังกฤษ ซึ่งมี Lord Irwin เป็นสัญลักษณ์ในการพบปะกัน 8 ครั้งตั้งแต่ปลายเดือน กุมภาพันธ์ ถึงต้นเดือน มีนาคม ค.ศ. 1931 แต่ครั้งท่านจะมาร่วมในการประชุมซึ่งได้ประกาศให้ชาวอินเดียทราบ ในรูปร่างที่บอบบางสวมเสื้อผ้านักบวชที่เรียกว่า dhoti ซึ่งเป็นแบบง่าย ๆ และเดินมาช้า ๆ ไปตามถนน Kingway เพื่อไปยังวังของท่านอุปราชใน Delhi ท่ามกลางเสียงโห่ร้องเสียงสวดมนต์ของประชาชนผู้สนับสนุนท่านเป็นจำนวนพัน ๆ คน แม้แต่ที่ Westminster ผู้เป็นประธานของการประชุมโต๊ะกลมของจักรวรรดิอังกฤษคือ Winston Churchill ยังได้สรรเสริญสิ่งที่แสดงเครื่องหมายของ "ความเป็นโยคีของชาวฮินดูของคานธี...ซึ่งเปลือยส่วนบน เดินก้าวอาด ๆ ข้ามบันไดของวังท่านอุปราช (Viceregal Palace).....เพื่อมาเจรจากรุณาในที่เท่าเทียมกันกับผู้แทนของ

พระเจ้าจอร์จที่ 5" และท่านผู้นี้ได้ประณาม Irwin ว่ามีลักษณะที่อ่อนแอ ผลสุดท้ายของการสนทนาของ 2 ฝ่ายคือ The Delhi Pact ที่ออกในวันที่ 5 มีนาคม ค.ศ. 1931 ในการพักชั่วคราวนั้นคานธีมีความเห็นด้วยที่จะให้มี Congress ได้เข้าร่วมประชุมโต๊ะกลมที่จัดขึ้นเป็นครั้งที่ 2 และท่านให้ยกเลิกการทำสัตยาเคราะห์ที่จวนจะสูญสิ้นลง ซึ่งรวมทั้งการบอยคอตต์สินค้าอังกฤษซึ่งทำให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงอันเป็นผลมาจากเกิดสภาพเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกเพื่อเป็นการตอบแทน Irwin ได้ยินยอมปล่อยนักโทษทางการเมืองที่ถูกจับกุมคุมขัง ยินยอมให้ยกเลิกกฎในยามฉุกเฉินที่จะปฏิบัติต่อการตีอั้ง และยังยินยอมสนองข้อเรียกร้องอีกเพียงบางประการเช่น การลดหย่อนภาษีเรื่องภาษีเกลือ เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของคนยากจนซึ่งความพยายามที่จะให้ Congress ร่วมมือด้วย คือการปฏิบัติขั้นสุดท้ายของรัฐบุรุษเช่นท่านอุปราชผู้นี้ ซึ่งภายหลังจากนั้นหนึ่งเดือน ก็มีอุปราชคนใหม่ซึ่งไม่ค่อยมีความเห็นอกเห็นใจเข้ามารับตำแหน่ง ยิ่งกว่านั้นก่อนที่การประชุมโต๊ะกลมครั้งที่ 2 จะจัดขึ้น รัฐบาลพรรค Labor หมดอำนาจไป เพราะไม่สามารถแก้ไขสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้ แม้ว่า Ramsay Mac Donald จะยังคงเป็นนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลชุดใหม่ ซึ่งเป็นรัฐบาลผสมก็ตาม ผู้สนับสนุนสำคัญของท่านคือพรรคอนุรักษนิยม ซึ่งเป็นพรรคที่มีนโยบายที่ไม่ค่อยจะเต็มใจยินยอมตามข้อเรียกร้องของ Congress

ในสมัยประชุมพิเศษของ Congress คานธีผู้ซึ่งได้เคยยอมคล้อยตามกับฝ่ายซ้ายใน Congress มากกว่าที่จะยอมให้เกิดแตกหัก บัดนี้ได้ทำให้พวกยึดนโยบายสายกลางพอใจและยอมรับอย่างไม่สู้เต็มใจนัก ให้ท่านเป็นตัวแทนแต่ผู้เดียวของ Congress ให้ไปประชุมโต๊ะกลม ฝ่ายหัวรุนแรงของ Congress อาจไม่พอใจที่พวกเขาสูญเสียอำนาจ แต่ในภายหลังพวกเขาได้พยายามดึงอำนาจกลับคืนมาแต่ก็คว้าน้ำเหลว อย่างไรก็ตาม คานธีผู้มียังคงสงวนอำนาจการควบคุมไว้ได้โดยไม่มีข้อกังขา การประชุมโต๊ะกลมครั้งที่ 2 ซึ่งจัดขึ้นในช่วงหลังของ ค.ศ. 1931 และสิ้นสุดในเดือน ธันวาคม กลับสิ้นสุดลงด้วยความแตกร้างและคำพูดที่เผ็ดร้อนและไร้ผล ถ้าจะดำเนินถึงมูลเหตุของความล้มเหลวนั้นก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพราะทั้ง 2 ฝ่าย กล่าวคือ คานธีก็มีทัศนคติที่ไม่ประนีประนอม ซึ่งตัวท่านถือว่าคุณและ Congress เท่านั้นที่เป็นตัวแทนของชาวอินเดียทั่วประเทศ และเช่นเดียวกับฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับท่านทั้งที่เป็นชาวอังกฤษและชาวอินเดีย

เชื่อมั่นอย่างเข้มแข็งว่า ท่านเป็นตัวแทนที่ไม่ซื่อสัตย์และนำความทุกข์ยากมาให้กับชนกลุ่มน้อยในประเทศ และยังเป็นผู้ไม่คำนึงถึงข้อเรียกร้องที่ยุติธรรมของเพื่อนร่วมชาติชาวอินเดียอีกด้วย ภายใต้สถานการณ์ที่ตึงเครียดและขมขื่นนี้ ทั้งสองทศนะกลับพบกับความยุ่งยากเพราะมีการกล่าวกันเกินเลยและบิดเบือนไป เป็นที่แน่นอนว่า Congress มิได้เป็นตัวแทนของชาวอินเดียนที่สนใจในทางการเมืองทั้งมวลและจะมานับประสาอะไรกับชาวมุสลิม แต่ในการตอบสนองต่อการรณรงค์แบบสัตยาเคราะห์ Congress ก็สามารถทำให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจได้อย่างกว้างขวางทั้งในเขตเมืองและตามชนบท เป็นความจริงที่ว่าในการเผชิญหน้ากับการปราบปรามของรัฐบาลทั้งความกระตือรือร้นของประชาชนและสมาชิกภาพของ Congress กลับประสบความหายนะ แต่การจัดการใด ๆ ก็ตามที่จะเรียกร้องให้มวลชนเกิดความกระตือรือร้นและเป็นแรงคดใจให้ผู้นำของท้องถิ่นจำนวน 10 ในจำนวนพัน ๆ เตรียมพร้อมที่จะเสี่ยงต่อการถูกจับขังนั้นยังไม่อาจจะสิ้นสุดลงได้ในเมื่อยังมีชนกลุ่มน้อยที่ประสบความสำเร็จ

เมื่อคานธีไม่สามารถจะเจรจาให้อังกฤษยินยอมต่อข้อเรียกร้องต่าง ๆ ได้อีกต่อไปทำให้ฝ่ายซ้ายใน Congress มีอำนาจขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เพราะทางเลือกอย่างอื่นดูจะพ่ายแพ้ไป ก่อนที่ท่านจะเดินทางกลับจากอังกฤษ การรณรงค์แบบสัตยาเคราะห์ได้รับการฟื้นฟูขึ้นอีกครั้งหนึ่งแต่ครั้งนี้รัฐบาลได้ตอบได้อย่างเอาจริงเอาจังและภายในเวลาที่รวดเร็ว ภายใน 3 สัปดาห์ที่ท่านกลับมาถึง คานธีและผู้สนับสนุนท่านหลายคนถูกจับเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในอดีตการจับกุมทำให้เกิดการจลาจลแผ่ขยายบริเวณออกไปกว้างขวางแต่รัฐบาลก็ได้พบอุปสรรคในอันที่จะตัดสินใจจัดการอย่างเด็ดขาดกับผู้ที่สร้างความไม่สงบทั้งหมด ในเดือน เมษายนผู้นำจำนวนมากกว่า 34,000 คน ถูกจับขังคุกและการรณรงค์ต่อต้านก็ดูจะอ่อนกำลังลงไม่เข้มแข็งเหมือนก่อน แม้ว่าท่านมหาตมะคานธีจะมีได้ยุติอย่างเป็นเรื่องราว จนกระทั่งค.ศ. 1934 แต่ก็ได้ปรากฏอย่างเด่นชัดแล้วว่าวิธีการปฏิบัติของความไม่ร่วมมือแบบบอหิงสานั้นกลับไม่สอดคล้องกับรัฐบาลที่เด็ดขาดและตอบได้ด้วยการปราบปรามด้วยกำลัง แต่ก็ได้ให้ผลที่สำคัญซึ่งเป็นผลที่เกิดแก่การพัฒนาทางลัทธิชาตินิยมของชาวอินเดีย ในระยะยาว มีชาวอินเดียมากกว่าที่เคย ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น โดยอยู่ภายใต้การนำของ Congress เป็นข้อเท็จจริงซึ่งได้ช่วยปิดเป่าทัศนคติที่แคบตามขนบธรรมเนียมประเพณี และมีอีกหลายคนที่เคยหวาด

กล่าวต่อผลที่จะตามมาจากการเข้าไปร่วมปฏิบัติการ ก็เข้าไปร่วมด้วยใจรักในฐานะของผู้สังเกตการณ์ ในการปฏิบัติสัปดาห์เคราะห์นั้นก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการปะปนกันระหว่างวรรณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อถูกจับและทุกคนก็ต้องไปอยู่ในคุกเดียวกันพวกอินดูไม่อาจจะหลีกเลี่ยงกฎที่ห้ามสมาคมซึ่งทำให้เกิด मनทิล ฉะนั้นจึงเป็นวิธีการที่ได้ผลที่จะช่วยให้ความประสงค์ของคานธีที่คัดค้านการแบ่งชั้นวรรณะประสบผลสำเร็จยิ่งไปกว่านั้นสตรีเป็นจำนวนพัน ๆ ก็สามารถหลุดพ้นจากการแยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามขนบธรรมเนียมประเพณีได้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำบ้าง เป็นผู้สนับสนุนบ้าง ในเมื่อครั้งหนึ่งหล่อนเหล่านั้นได้มีโอกาสพ้นสภาพของการผูกมัดในครอบครัว จึงไม่มีพลังอันใดที่จะบังคับหล่อนได้อีก การที่สตรีและเด็กผู้หญิงได้เข้าโรงเรียนและวิทยาลัยจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมาก ได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในวิถีทางสังคมของชาวอินเดีย สติปัญญาและพลังสมองจากแหล่งใหม่ก็ได้พุ่งพรูออกมา

ในขณะที่เดียวกันอังกฤษยังคงดำเนินการปฏิรูปก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ โดยที่ Congress มิได้เข้าร่วม ในตอนปลายปี 1932 มีการประชุมโต๊ะกลมครั้งที่ 3 ขึ้นซึ่งถือเป็นการปรึกษาหารือกับตัวแทนของกลุ่มการเมืองอินเดียหลายกลุ่มเป็นครั้งสุดท้าย แต่การประชุมครั้งนี้ขาดความสำคัญไปเพราะผู้แทนที่มาร่วมประชุมมีจำนวนน้อยและไม่มีผู้แทนของ Congress เข้าร่วมประชุม เป็นผลให้รัฐสภาอังกฤษต้องทำงานอย่างจริงจังและต้องประสบกับความยากลำบาก ในขณะที่การปราบปรามรุนแรงในอินเดีย ทำให้จำนวนสมาชิกของ Congress ลดลงต่ำกว่าครึ่งล้านคน การอนุมัติ Passage of the Government of India Bill สำเนาออกไปเกือบ 2 ปี ทั้งนี้เพราะปัญหาใหญ่เกิดจากการคัดค้านของ Winston Churchill และผู้สนับสนุนที่คัดค้านข้อเสนอของพวกเสรีนิยมที่จะยินยอมให้อินเดียได้รับฐานะเป็นอย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม ในการออกเสียงครั้งสุดท้ายในปี 1935 สมาชิกส่วนใหญ่ทั้งสองสภาได้เห็นชอบกับมาตรการดังกล่าว ซึ่งชี้ให้เห็นว่ารัฐสภามีแนวโน้มไปในทางเสรีนิยมตั้งนั้นในการเลือกตั้งที่อินเดียใน ค.ศ. 1937 ข้อบัญญัติดังกล่าวได้เป็นผลขึ้นมาเป็นครั้งแรก

นอกจากข้อบัญญัติที่ได้กล่าวมาแล้ว ตาม พ.ร.บ.ยังระบุให้พม่าแยกการปกครองออกจากอินเดียโดยเด็ดขาดอีกด้วย แต่ที่สำคัญยิ่งสำหรับรัฐสภาที่มีผู้แทนของอินเดียในอนาคตก็คือการที่ให้นายการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งในเขตมณฑลออกไป ด้วยการ

กำหนดคุณสมบัติในเรื่องทรัพย์สินให้ต่ำลง ซึ่งทำให้คนอินเดียอีกประมาณ 30 ล้านคนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วย วิธีนี้จำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพิ่มขึ้นเป็น 5 เท่า และประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่แล้วอีก 1/5 การมีผู้เลือกตั้งแบบแบ่งแยกก็ยังคงจัดให้มีสำหรับชาวมุสลิมซิกข์ยุโรปชาวอินเดียนับถือศาสนาคริสต์และกลุ่มอื่น ๆ ในขณะเดียวกันก็ยังสงวนที่นั่งไว้ให้กับวรรณะจัณฑาลและสตรีอีกด้วย

พรรคการเมืองอินเดียทั้งหมด พากันผิดหวังเมื่อพระราชบัญญัติไม่กล่าวถึงเรื่องการเรียกร้องให้อินเดียมีฐานะเป็น dominion ซึ่ง Congress ได้ประกาศไม่ยอมรับเมื่อ Congress ได้เผชิญกับการเลือกตั้งปี 1939 ซึ่งจะทำให้สิ่งที่ Congress หวังนั้นเป็นผลขึ้นมาอย่างไรก็ตาม Congress ก็ยังต้องการวิธีการที่เป็นจริงยิ่งกว่านั้นในการที่จะเผชิญกับข้อเท็จจริงที่จะต้องทำให้สำเร็จภายใต้การนำของผู้นำฝ่ายซ้าย Nehru ผู้บุตรและมีคานธีเป็นผู้สนับสนุน Congress ซึ่งล้มลงแล้วกลับฟื้นตัวขึ้นมามีอำนาจใหม่อย่างน่าประหลาดใจ ใน ค.ศ. 1936 และใน 1937 Nehru (บุตร) ได้รับเลือกให้เป็นประธานของ Congress เป็นวาระที่ 2 และวาระที่ 3 ไม่ว่าการที่คานธีสนับสนุนท่านจะเป็นนโยบายทางการเมืองหรือไม่นั้น ความรับผิดชอบที่จะต้องคงไว้ซึ่งความแข็งแกร่งของ Congress นั้นได้ทำให้ Nehru ลดความรุนแรงในแบบสายกลางในการแถลงการณ์ Congress ได้ประกาศความตั้งใจที่จะแข่งขันในการเลือกตั้งและตั้งคณะรัฐมนตรี แต่มีความประสงค์ที่จะล้มล้าง พ.ร.บ. และนำความสิ้นสุดมาสู่จักรวรรดินิยมอังกฤษ นอกจากนี้คำแถลงการณ์ก็ยังสะท้อนให้เห็นว่า Nehru ยังห่วงใยในเรื่องการปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจของอินเดีย ทั้งนี้ก็เพื่อบรรเทาความทุกข์ยากของกรรมกรและชาวนาผู้เช่าที่ดินทำกิน

Congress ได้พิสูจน์ความเข้มแข็งของตนด้วยการชนะ 711 จาก 1585 ที่นั่ง และได้มีอำนาจในสภานิติบัญญัติได้ถึง 7 ใน 11 มณฑลตามคำสั่งของ Nehru และคำสั่งของ Working Committee ของ Congress ในครั้งแรกได้ปฏิเสธที่จะตั้งคณะรัฐมนตรีด้วยหวังที่จะทำลายโครงการใหม่ทั้งหมด แต่เมื่อคานธีได้ชักชวนให้ท่านอุปราชประกาศว่าข้าหลวงจะไม่ใช้อำนาจพิเศษ ยกเว้นในกรณีที่เกิดภาวะฉุกเฉิน พวกเขาเหล่านั้นจึงยินยอมเข้ารับตำแหน่ง เมื่อมีอำนาจคณะรัฐมนตรี Congress ได้แสดงความรับผิดชอบอย่างน่าประหลาดใจ ได้กระทำการปราบปรามอย่างรุนแรงต่อการกระทำที่รุนแรงและฝ่าฝืนกฎหมายตั้งบรรพบุรุษของ Congress ได้เคยปฏิบัติมา และได้ทำการออกกฎหมายปฏิรูป

สังคม เศรษฐกิจและการศึกษาไปด้วยหน่วยงาน Indian Civil Service ก็ได้ทำให้การปฏิรูปดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลด้วย ในทางตรงกันข้ามฝ่ายซ้ายซึ่งเริ่มมองเห็นว่า คานธีและเนห์รู กลายเป็นพวกหัวเก่าคร่ำครึไปนั้นก็ได้วิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นการทรยศต่อเป้าหมายที่ได้ปฏิญาณไว้ว่าจะทำลายล้างรัฐบาลและนำเอาความสันติมาสู่การปกครองของอังกฤษ นักสังคมนิยม Subash Chanadra Bose ซึ่งไม่เคยจะเลื่อมใสในตัวคานธีนั้น ได้ดำรงตำแหน่งเป็นประธาน Congress ต่อจาก Nehru ในค.ศ. 1938 และประสบความสำเร็จในการแข่งขันชนะคานธี ในค.ศ. 1939 ในนโยบายที่จะดำเนินการกับพวกอนุรักษนิยมที่ยังคงภักดีกับอังกฤษ คานธีผู้ซึ่งเกรงว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบปฏิวัติที่รุนแรงภายใต้การนำของ Bose ท่านด้วยเกียรติยศและชื่อเสียงทั้งหมดของท่าน จึงเสนอโดยตรงต่อ Congress และบังคับให้ Bose ลาออก ต่อมาภายหลัง Bose ได้กลายเป็นผู้นำของกลุ่ม Forward Block ใน Congress จนกระทั่ง ค.ศ. 1941 เขาได้เดินทางไปยังประเทศเยอรมันนีเพื่อไปขอกำลังสนับสนุนจากฝ่ายฟาสซิส ในค.ศ. 1943 เขาก็ได้รับจ้างญี่ปุ่นเป็นผู้บังคับบัญชากองทหารแห่งชาติของอินเดียในการปลดปล่อยประเทศอินเดียให้เป็นอิสระ เมื่อตอนสิ้นสุดของสงครามเขาสันนิษิตในคราวเครื่องบินระเบิดใน Taiwan ซึ่งเขากำลังเดินทางไปยังประเทศญี่ปุ่น

แต่สิ่งที่สำคัญว่าการทะเลาะวิวาทการแตกแยกกันใน Congress ซึ่งนับว่ามีความหมายต่ออนาคตของอินเดียมากที่สุดคือ ทศนคติที่ไม่สามารถจะคืนดีกันได้ที่มีต่อ Muslim League ซึ่งได้เป็นที่ยอมรับกันในสมัยที่ Nehru เป็นประธาน การที่ Congress ได้ชัยชนะในการเลือกตั้งและปลานปลื้มดีใจ จึงปฏิเสธที่จะให้ตัวแทนของ Muslim League ได้เข้ามามีส่วนร่วมในคณะรัฐมนตรีในระดับมณฑล นอกจากว่าจะได้เข้ามาเป็นสมาชิกของ Congress และถอนตัวออกจากความเป็นสมาชิกของ Muslim League เสียก่อน เนื่องจาก Muslim League ภายใต้การนำของ Muhamed Ali Jinnah ได้มีนโยบายร่วมมือกับ Congress ดังนั้น นโยบายดังกล่าวของ Congress จึงเป็นการทรยศต่อ Muslim League ยิ่งไปกว่านั้นรัฐบาลอังกฤษยังไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการประชุมโต๊ะกลม (Round Table Agreement) ที่ว่าจะช่วยให้ผู้แทนของกลุ่มที่มีเสียงข้างน้อยได้เข้าไปเป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลมณฑลด้วย การที่ Muslim League จะเป็นองค์การทางการเมืองที่ไม่เข้มแข็ง จึงทำให้ Congress ฉวยโอกาสที่จะเข้าควบคุมขบวนการชาตินิยมให้เข้มแข็ง

ขึ้น แต่การปฏิบัติในด้านอื่น ๆ ซึ่งสร้างความขัดเคืองให้กับชาวมุสลิมทั้งมวลนั้นเป็นการแสดงออกซึ่งความไม่มีไหวพริบ และไม่มองการณ์ไกลอย่างชนิดที่ให้อภัยไม่ได้เลย จะเห็นได้ว่าการเปิดสถานศึกษาที่ปฏิบัติก็ใช้เพลงชาติฮินดูในการทำพิธีเปิด และยังชักธงชาติสามสีซึ่งเป็นธงของ Congress เหนือสถานที่ราชการทุกแห่ง คนของ Congress ได้เข้าไปอุปถัมภ์กิจกรรมด้านต่าง ๆ เกือบทั้งหมด และได้มีความพยายามอย่างหนักที่จะให้โรงเรียนต่าง ๆ สอนเป็นภาษาฮินดี ถึงแม้จะมีเจตนาดีที่จะรวมชาติฮินเดียให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ความพยายามดังกล่าวก็ได้ทำให้ชาวมุสลิม จัณฑาล และประชาชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ พากันตกใจหวาดหวั่นตาม ๆ กัน

ดังนั้น เมื่อ Jinnah ได้เริ่มโจมตีการกระทำของ Congress ซึ่งเป็นการรวมอำนาจและไม่โอ้อ้อมอารีดังกล่าวนั้น Jinnah ก็ได้รับความนิยมจากประชาชนทันที และก็นับว่าถูกต้องทีเดียว ที่เขาได้กล่าวว่าคณะรัฐมนตรีมณฑลนั้นเป็นหุ่นเชิดของเนห์รู และของ The Congress High Command ที่ทำให้การอ้างสิทธิ์ที่จะมีอำนาจในมณฑลนั้นเป็นสิ่งลวงตาไปในขณะที่ขอกล่าวหาของ Jinnah ในเรื่อง that Congress มีนโยบายขัดขวางมุสลิมนั้นยังมิได้รับการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างโจ่งแจ้ง เขาก็ได้รับการตอบสนองต่อการป่าวร้องในเรื่อง "ศาสนาอิสลามกำลังอยู่ในอันตราย" ซึ่งเห็นอย่างเด่นชัดในการที่ Muslim League ได้สมาชิกและมีอิทธิพลเพิ่มขึ้นมากอย่างรวดเร็ว ในระหว่าง ค.ศ. 1938 การโจมตีของ Jinnah ซึ่งเคยประสบความสำเร็จมาแล้วก็ยิ่งแข็งแกร่งมากขึ้น และในตอนปลายปี เขาก็ได้คิดที่จะสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะแยกการเมืองของมุสลิมออกจากต่างหาก การที่เขาจะคิดเพื่อมาร่วมมือกันสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรัฐนั้นดูยังมีผล เพราะอย่างน้อยที่สุดก็ยังคงยืนยันที่จะให้ชาวมุสลิมมีอำนาจในการจัดการภายในมณฑลที่มีมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่ และก็อีกครั้งหนึ่งที่เขาจะไม่ไว้วางใจต่อคำมั่นสัญญาของ Nehru และ Congress ฉะนั้นการจะสร้างปากีสถานในอนาคตจะดูปรากฏภาพขึ้นมา แม้ว่า Congress จะรู้สึกตกใจเมื่อทราบข่าว Muslim League เข้มแข็งขึ้นมา แต่ Congress ก็ยังมองไม่เห็นถึงความบาดหมางที่ลึกซึ้งเกินที่จะคิดของชาวมุสลิมซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย ผู้ซึ่งมองเห็นว่าพวกเขาสิ้นหวังที่จะได้มีโอกาสเล่นการเมืองอย่างยุติธรรมในรัฐประชาธิปไตยที่มีชนกลุ่มมากเป็นผู้ปกครองประเทศ

5.5 สงครามโลกครั้งที่ 2

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้กับการระเบิดของสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าช่องว่างระหว่าง Congress และ Muslim League ได้ขยายกว้างออกไปในช่วงก่อนเกิดสงคราม ภายหลังจากที่ได้พิจารณาต่อสงครามในยุโรปเป็นเวลาหลายปี Congress และผู้นำได้ออกแถลงการณ์ซ้ำแล้วซ้ำอีกในการคัดค้านอินเดียเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โดยปราศจากการยินยอมของชาวอินเดียทั้งหมด รัฐบาลอังกฤษมิได้สนใจในคำเตือนดังกล่าว กลับตระเตรียมและส่งทหารอินเดียไปยังสิงคโปร์และอียิปต์ และยังให้อำนาจเฉพาะในยามฉุกเฉินแก่ท่านอุปราชอีกด้วย เมื่ออังกฤษประกาศสงครามในวันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 1939 ท่านอุปราชโดยมิได้ปรึกษาคนอินเดียเลย ก็ประกาศว่าในฐานะที่อินเดียเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิอังกฤษก็ยอมเข้าร่วมสงครามโดยปริยาย

ในการปฏิบัติตามคำเตือนดังกล่าว Congress ผู้เดียวซึ่งได้กล่าวว่าเป็นการประกาศของอังกฤษแต่เพียงฝ่ายเดียวจริงอยู่คานธีและ Congress ได้ประณามการรุกรานของนาซี แต่ก็ยังยืนยันในเสรีภาพอย่างแท้จริงสำหรับอินเดียก่อนที่จะมีการพิจารณาว่าจะเข้าร่วมกับพันธมิตรในการต่อสู้เพื่อคงไว้ซึ่งอิสรภาพหรือไม่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว Congress ได้เรียกร้องให้มีการเลือกตั้งก่อนเพื่อหาผู้แทนที่จะเข้าร่วมรัฐธรรมนูญ เมื่อท่านอุปราชต้องเผชิญกับข้อเสนอ "การปรึกษาหารือ" สำหรับการก่อตั้งรัฐบาล dominion ภายหลังจากสงคราม ท่านได้คัดค้านการมีรัฐบาลปกครองตนเองในปัจจุบันทันด่วน นั้นว่าเป็นสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้ Congress ภายหลังจากที่มีการแตกแยกกันภายในก็ได้มาร่วมกำลังชุมนุมกันภายใต้การนำของท่านมหาตมะคานธี และผู้นำฝ่ายซ้าย ไม่เพียงแต่ข้อเสนอดังกล่าวถูกเพิกถอนไปแต่รัฐมนตรีทั้ง 8 คนของ Congress ก็ถูกปลดออกในเดือนพฤศจิกายน ด้วยเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ Jinnah ปฏิเสธเป็นสันทัน Jinnah และ Muslim League ได้ถือโอกาสประกาศวันที่ 22 ธันวาคม เป็นวันปลดปล่อย (Day of Deliverance) จาการราช Congress

เพื่อให้อังกฤษต้องพะวง Congress จึงทำการบอยคอตต์รัฐบาลอังกฤษและบอยคอตต์ความมานะพยายามในการทำสงคราม กล่าวคือ ด้วยการละทิ้งตำแหน่งต่าง ๆ ทางราชการ Congress จึงจะมีอิทธิพลน้อยต่อรัฐบาล ยกเว้นเสียแต่ว่าจะทำการ

คืออั้งทางการเมือง มาตรการที่ถูกต้องตามกฎหมายระหว่างสงครามซึ่งอังกฤษรู้สึกว่าเป็นการถูกต้องที่สุดที่จะทำการปราบปรามอย่างเด็ดขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นได้ชัยชนะมาตรการดังกล่าวนั้น ได้ทำให้อินเดียได้รับความหวาดกลัวอย่างยิ่ง เพียงแต่ไม่พอใจข้อเสนองของอังกฤษ คานธีจึงเรียกร้องให้ทำสัตยาเคราะห์อีกในฤดูใบไม้ร่วง ทั้งนี้ด้วยความหวังที่จะหลบเลี่ยงการถูกประณามเรื่องการล้มล้างการปกครอง แต่รัฐบาลได้โต้ตอบอย่างแข็งกร้าวและเข้าจับกุมสมาชิก Congress มีจำนวนมากกว่า 14,000 คน อีกครั้งหนึ่งใน ค.ศ. 1942 ภายหลังจากที่ Sir Stafford Cripps' mission ไม่สามารถสนองต่อข้อเรียกร้องให้ปฏิรูปการปกครองตนเองโดยรีบด่วน คานธีจึงเรียกร้องให้อังกฤษออกจากอินเดีย (quit India) หรือมิฉะนั้นอังกฤษจะต้องเผชิญกับโครงการอิหิงสาที่ไม่ร่วมมือในทุกขั้นตอน ในวันที่ 8 สิงหาคม Congress ก็อนุมัติโครงการดังกล่าวซึ่งคานธีเรียกว่า “การกบฏแบบเปิดเผย” (open rebellion) ในการออก Quit India Resolution แต่เนื่องด้วยกำลังเผชิญกับความหวังที่เนื่องจากญี่ปุ่นกำลังเข้าบุกพม่า ทำให้รัฐบาลปฏิบัติการอย่างเด็ดขาด และโดยจับพลันในวันที่ 9 สิงหาคม คานธี เนห์รู ซึ่งเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลมากใน Congress ถูกจับเสียก่อนที่จะทำให้โครงการปฏิบัติการอั้งทางการเมืองประสบความสำเร็จ การปฏิบัติที่ไม่ได้มีแบบอย่างมาก่อน ทำให้เกิดความสับสนอลหม่านและก่อการวินาศกรรมที่ได้แผ่ขยายกว้างออกไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้มิได้อยู่ในขอบเขตอิหิงสาเสียแล้ว มีการตัดสายโทรเลข เสาสถานีรถไฟและไปรษณีย์โทรเลข รางรถไฟ ถูกทำลาย และสิ่งอื่น ๆ ที่ใช้ในทางทหารและทางราชการถูกทำลายสิ้น ก่อนที่การจลาจลจะเรียบร้อยสงบลงในเดือน กันยายน มีผู้คนเสียชีวิตถึง 1000 คน และถูกจับกุมคุมขังอีก 60,000 คน

ในขณะเดียวกัน การที่ผู้นำ Congress ได้พ้นจากตำแหน่งไปและ Jinnah ก็ฉวยโอกาสณรงค์จัดแจ้งให้ Muslim League เป็นกระบอกเสียงแต่เพียงผู้เดียวของชาตินมุสลิม (Muslim nation) เป็นคำเรียกของ Jinnah และได้ทำงานอย่างหนักเพื่อให้ผู้สนับสนุนเขาได้รับตำแหน่งที่สำคัญให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในเขตมณฑลและในรัฐบาลกลางความสำเร็จของเขา ส่วนใหญ่ดูเหมือนจะมาจากกรณีที่ Congress ล่าถอยในทางการเมืองครั้งนี้ ซึ่งความสำเร็จของเขายังทำให้ความหวังที่จะคืนดีกันนั้นยากยิ่งขึ้น อันที่จริงแล้ว

ในปี 1942 เขาได้จัดการลากเส้นพรมแดนของรัฐ Pakistan ซึ่งความคิดดังกล่าวได้เป็นที่ยอมรับกันแล้วในต้นปี 1930 โดยกวีที่มีชื่อคือ Sir Muhammed Iqbal ในคราวที่ได้กล่าวสุนทรพจน์ในฐานะที่เป็นประชาชนของ League

ในขณะที่เกิดสงคราม อินเดียได้รับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการทหาร ซึ่งนับว่ามีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งในความพร้อมที่จะเป็นเอกราช ทั้ง ๆ ที่ Congress ได้ปฏิเสธอังกฤษไปแล้ว ชาวอินเดียก็ยังคงให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างมากในการสงครามซึ่งให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านวัตถุและกำลังคน นายทหารในกองทัพเพิ่มขึ้นจาก 175,000 เป็น 2 ล้านคน และจำนวนเจ้าหน้าที่ (commissioned officer) เพิ่มขึ้นจาก 200 เป็น 10,000 เศษ ในขณะเดียวกันกองทัพได้รับการฝึกหัด ยุทธวิธีสมัยใหม่ด้วยเมื่อสงครามยุติลงอินเดียก็ได้ก่อตั้งสถาบันทางทหารอย่างมั่นคง ซึ่งก็เป็นการพอเพียงสำหรับภารกิจที่จะเป็นชาติใหม่ต่อไป ในขณะเดียวกัน การที่ได้มีประสบการณ์ในการรบและได้ชัยชนะสงครามในแอฟริกาเหนือ และการทำสงครามต่อต้านกับญี่ปุ่น ทำให้ข้าราชการทหารและนายทหารทั้งหลายรู้สึกภาคภูมิใจและมีความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น

อินเดียก็ยังเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของตะวันออกกลางและเขตตะวันออก ซึ่งได้จากอินเดียถึง 75% เพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องเร่งผลิตสิ่งที่จะอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สินค้าประเภทอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งช่วยทำให้เศรษฐกิจของอินเดียมั่นคงขึ้น ภายหลังสงครามและที่พร้อมที่จะรับผิดชอบตนเองทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นเอกราช อุตสาหกรรมที่ได้รับการขยายอย่างกว้างขวาง ได้แก่ อุตสาหกรรมเหล็กกล้า และซีเมนต์ นอกจากนี้ก็มีการเริ่มทำอุตสาหกรรมทำอลูมิเนียม ในการขยายอุตสาหกรรมได้มีการขยายในการจ้างบุคคลทั้งหญิงและชายเข้าทำงาน ซึ่งการจ้างคนเข้าทำงานดังกล่าวช่วยกำจัดปัญหาความเข้มงวดในทางสังคมและวรรณะ ในขณะเดียวกัน ก็เป็นการเพิ่มทักษะที่สำคัญให้กับคนงานทั้งสองเพศ และผู้บริหารงาน ผลก็คือว่า อินเดียซึ่งมีผู้จัดการและช่างเทคนิคพอเพียงที่จะเข้าดำเนินการทางเศรษฐกิจ ผลที่มีความสำคัญพอๆ กันก็คือ ได้เปลี่ยนอินเดียจากลูกหนี้เป็นเจ้าหนี้ กล่าวคือ ไม่เพียงแต่ได้ปลดหนี้เป็นจำนวนเงิน 1 1/2 พันล้านเท่านั้น แต่ยังมีเงินคงคลังเหลืออีกถึง 5 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในงบดุลประจำปี ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าสถานการณ์เสี่ยงสูงทางเศรษฐกิจของอังกฤษใน

อินเดียได้หมดสิ้นไป นอกจากนี้ยังมีส่วนในการช่วยลดภาวะการต่อต้านของกลุ่มผู้เรียกร้องเอกราชให้บรรเทาลงด้วย ซึ่งเมื่อกล่าวโดยข้อเท็จจริงแล้วเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นนี้ เป็นปัจจัยอันสำคัญในการขจัดอุปสรรคสิ่งกีดขวางในการที่อังกฤษปกครองอินเดียต่อไปอย่างเห็นได้ชัด

แม้ว่าโดยทั่วไปแล้ว ผลในระยะยาวที่ได้รับจากการที่อินเดียได้เข้าร่วมสงครามนั้น ก็นับว่าเป็นที่พอใจ แต่ผลกระทบทางเศรษฐกิจปัจจุบันหันความกลับไม่เป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ ความต้องการในยามสงครามคือเศรษฐกิจเพื่อประทังชีพ ฉะนั้นจึงทำให้เกิดความตกต่ำอย่างหนักและเกิดความสับสนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อฝ่ายพันธมิตรซื้อของด้วยเงินเชื่อแทนที่จะเป็นเงินสด ยิ่งกว่านั้น โดยปกติอินเดียก็มักประสบกับความขาดแคลนอาหารอยู่เสมอ จึงต้องส่งข้าวมาจากพม่าเป็นส่วนใหญ่ และต่อมาก็ต้องหยุดส่ง เพราะญี่ปุ่นเข้าพิชิตพม่าได้ใน ค.ศ.1942 การผลิตสินค้าที่ผู้บริโภคร้องต้องการก็พลอยซบเซาไปด้วยในระหว่างเกิดสงคราม ผลที่ได้รับคือเกิดสภาวะเงินเฟ้ออย่างรวดเร็วภายหลัง ค.ศ.1943 โดยเฉพาะราคาอาหารและสิ่งจำเป็นอื่นๆ ถีบตัวสูงขึ้น นับตั้งแต่รัฐบาลไม่สู้เต็มใจนักที่จะเข้าควบคุม จึงทำให้อาหารราคาสูงขึ้นเป็น 3 เท่าของสมัยก่อนสงคราม และใน ค.ศ.1943 ชาวนาได้ขายข้าวในราคาที่สูงมาก ทำให้เกิดความอดอยากทันทีทันใดขึ้นในเบงกอล ทำให้สูญเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก การแจกจ่ายอาหารในยามสงครามก็กลับพบกับความลำบากเพราะเรื่องการคมนาคม-ขนส่ง กองทัพเรือและอากาศของญี่ปุ่นได้เข้าขัดขวางการขนส่งทางทะเลในอ่าวเบงกอล เป็นผลให้บอมเบย์กลายเป็นท่าเรือสำคัญ และเส้นทางรถไฟทางเหนือที่จะไปยังพม่านั้นก็ใช้เป็นเส้นทางลำเลียงอาวุธยุทธโธปกรณ์เสียสิ้น เส้นทางรถไฟสายเหนือมาได้แต่เดิมทำไว้เพื่อเป็นเส้นทางเสริมการขนส่งทางทะเล ก็ต้องรับภาระหนักในยามสงครามด้วยเช่นกัน แม้ว่าราคาสินค้าประเภทอาหารจะสูงขึ้นเพราะสงครามซึ่งช่วยทำให้ชาวนาผู้เช่าที่เคยเป็นหนี้มีฐานะดีขึ้น และช่วยทำให้ชาวนาสามารถปลดหนี้ได้ แต่พวกเขาส่วนที่ปลูกพืชผลกลับประสบความลำบาก เพราะราคาสินค้าประเภทอาหารสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว พวกกรรมกรก็ประสบความลำบากด้วยเช่นกัน เพราะค่าจ้างไม่เพิ่มเหมือนราคาสินค้าที่ถีบตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ที่เลวร้ายที่สุดคือพวกชนชั้นกลางที่ได้รับการศึกษาที่มีเงินเดือนน้อย ในทางตรงกันข้ามการที่เขาได้มีโอกาสทำงานหนักนั้นก็เพราะมีการขยายงานจ้างมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เงินเดือนที่

ไม่เพียงพอก็คงดีกว่าไม่มีเงินเดือนเสียเลย ในประเทศที่มีคนว่างงานเรื้อรัง การจ้างคนเข้าทำงานเรียกว่า กรรมกร “คอขาว” (white collar) ทั้งสามีและภรรยาจากครอบครัวชนชั้นกลางนั้นเป็นสิ่งปกติในยามสงคราม อันที่จริงโอกาสในการทำงานและความจำเป็นในทางเศรษฐกิจทำให้ผู้หญิงออกมาจากงานบ้านเป็นทวีคูณ ยิ่งไปกว่านั้นยังช่วยทำลายความเชื่อในทางสังคมอันเป็นประเพณีที่ว่าหญิงจะต้องเป็นรองชายอีกด้วย

การพัฒนาดังกล่าวเหล่านี้เป็นการตระเตรียมอินเดีย ทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุ สำหรับการที่จะเป็นเอกราช การที่ได้เข้าร่วมสงครามและประสบความสำเร็จทำให้ชาวอินเดียนับถือศาสนาซึ่ง และเขาจะเผชิญกับอนาคตของเขาด้วยความเชื่อมั่นในตนเองอย่างยิ่งยวด มีสิ่งที่เป็นมลทินเพียงสิ่งเดียว ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญด้วยที่ทำให้ลายภาพของความป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความเติบโตเต็มที่ของชาติ คือความไม่ไว้วางใจกันของกลุ่มชน ไม่อาจจะคืนดีกันได้ที่ Muslim League มีต่อ Congress ถ้าหาก Congress ยอมเสียสละตำแหน่งในระหว่างสงครามก็จะทำให้โรคมะเร็งที่ร้ายแรงในการเมืองอินเดียได้รับการเยียวยา

5.6 หนทางไปสู่การแบ่งแยกและการได้เอกราช

เมื่อตอนที่สงครามในยุโรปยุติลง ในเดือน พฤษภาคม ค.ศ.1945 การสงครามระหว่างอินเดียนกับญี่ปุ่นกำลังถึงขั้นขีดสุดและยังไม่เห็นทีท่าว่าจะยุติ พม่าเพิ่งจะเป็นอิสระ การโจมตีกองทัพญี่ปุ่นในมลายูก็คูเพิ่งจะเริ่มต้นเท่านั้น ยังไม่มีการกำหนดวันยุติสงคราม และกองทัพพันธมิตรก็เริ่มเข้าบุกประเทศญี่ปุ่นด้วย

เนื่องจากพรรค Labor ได้วิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรง ทำให้รัฐบาลผสมของ Winston Churchill มีคำสั่งให้ท่านอุปราช Lord Wavell ในเดือน มิถุนายน ค.ศ.1945 ให้นำเอาข้อเสนอของ Cripps เมื่อปี 1942 มาใช้เป็นเครื่องมือเจรจาในการที่จะมอบรัฐบาลภายหลังสงคราม และย้ำว่าชาวอินเดียจะต้องเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เองเพื่อเป็นการตระเตรียมดังกล่าว ทางอังกฤษจึงปล่อยตัวผู้นำ Congress จากคุกและที่นั่งทั้งหมดในสภการบริหารก็สงวนไว้ให้กับชาวอินเดีย ยกเว้นตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด (commander-in-chief) ซึ่งตำแหน่งต่างๆ นั้น ทั้ง Congress และ League มีผู้แทนเข้ารับตำแหน่งได้ในอัตราเท่าๆ กัน ในการประชุมที่ Simla Conference ได้ทำให้ข้อเสนอดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล การคัดค้านของ Jinnah อย่างตรงไปตรงมานั้น ทำให้มองเห็นอย่างชัดเจนว่ามีข้อ

ขัดแย้งกันมูลฐาน ซึ่งทำให้การเจรจาที่จะมีในอนาคตต้องล้มเหลวไปด้วย กล่าวคือ ประ
การแรก Jinnah คัดค้านการที่จะเอาคนมุสลิม 2 คน ใน Congress เข้าเป็นผู้ที่ได้รับการ
เสนอชื่อแต่งตั้ง เขาค้านว่า League ซึ่งเป็นองค์การเดียวเท่านั้นที่จะต้องเป็นที่ยอมรับว่า
เป็นตัวแทนของชาวมุสลิมทั้งหมด ประการที่สอง เขาประณามหลักการของความเสมอ
ภาคระหว่าง League และ Congress ทั้งนี้เพราะผู้แทนของกลุ่มอื่นๆ ในสภาอาจจะออก
เสียงให้กับ Congress และทำให้ League กลายเป็นชนกลุ่มน้อยไป ประการสุดท้าย เขา
ประกาศว่าเขาจะไม่ยอมรับข้อเสนอใดๆ ที่เป็นการคัดค้านมติ Pakistan กล่าวโดยสรุป
เห็นได้ว่า League จะไม่ร่วมมือไม่ว่าในโครงการอะไรทั้งสิ้นที่ไม่รับประกันว่าจะให้ความ
เสมอภาคและอำนาจแก่ผู้แทนมุสลิมด้วยข้อขัดแย้งดังกล่าวทำให้การประชุมที่ Simla ประสบ
ความล้มเหลวในเดือน กรกฎาคม ซึ่งเป็นเวลาเดียวที่การเลือกตั้งในอังกฤษได้เปลี่ยนแปลง
ทำให้พรรค Labor ได้เสียงข้างมากโดยเด็ดขาด การที่พรรค Labor ได้เข้ามามีอำนาจ
ปัญหาต่างๆ ที่ยังคงคอยการตัดสินใจนั้นจะต้องทำให้สัมฤทธิ์ผลได้อย่างไรนั้นต้องขึ้นอยู่กับ
กับชาวอินเดียเพียง 3 ท่าน คือ คานธี Nehru และ Jinnah

ปัญหาของการที่จะให้เอกราชซึ่งอังกฤษได้เลื่อนกำหนดมาเป็นภายหลังสงคราม
ได้กลายเป็นเรื่องที่ต้องจัดการโดยด่วน เมื่อญี่ปุ่นยอมจำนนในวันที่ 14 สิงหาคม รัฐบาล
Labor ได้ประกาศความตั้งใจที่จะทำให้คำมั่นสัญญาที่จะให้มีการเลือกตั้งผู้แทนเข้าปฏิบัติ
งานในสหานิติฯ ส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น ให้บรรลุลงไปด้วยการตั้งสภาบริหารที่มี
สมาชิกเป็นชาวอินเดียล้วน และโดยการจัดการประชุมร่างรัฐธรรมนูญ (Constitutional
assembly) ให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะเห็นได้ว่าการได้เอกราชนั้นกำลังเห็นรำไร รัฐบาล
อังกฤษซึ่งค่อนข้างจะยากจนลงระยะนี้ได้มีความต้องการที่จะตัดรายจ่าย จึงเลิกส่งสินค้า
และเริ่มถอนทหารออกจากอินเดีย ซึ่งเป็นผลให้ชาวอินเดียลดความหวาดกลัว จากการ
ถูกปราบปรามโดยกำลังทหาร การที่เศรษฐกิจลดจนแคลงและเกิดความขัดเคืองในทาง
การเมือง ทำให้เกิดมีการเดินขบวนประท้วง การนัดหยุดงาน การจลาจลที่รุนแรง และ
มีการทำลายทรัพย์สินเกิดขึ้นในระหว่างเดือนมกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1946
ความวุ่นวายนี้ยังรวมถึงการกบฏในกองทัพเรือและการฉีกเผาธงสหรัฐอเมริกาที่ซึกซัน
เหนือ United States Information Service Office อีกด้วย ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสับสน
อลหม่านก็คือความรู้สึกต่อต้านชาวตะวันตกซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากได้มีการสอบสวนพรรค

พวกของ Bose ในข้อหาบทปฏิ ซึ่งชาวอินเดียถือว่ามิใช่เป็นบทปฏิแต่เป็นการกระทำของผู้รักชาติ และความวุ่นวายดังกล่าวยังมีเหตุจากการรณรงค์หาเสียงกันอีกด้วย ถ้ามิใช่ประการอื่น การเลือกตั้งได้สะท้อนให้เห็นว่าอยู่ภายใต้การควบคุมของ League และของ Congress เกือบจะทั้งหมด ทั้งสององค์การดูจะมั่นใจขึ้นและจะไม่มีการประนีประนอมมากขึ้นกว่าเดิม ยกตัวอย่างเช่นในการประชุมสหภาพนิคมอินเดียแห่งใหม่นั้น Jinnah ได้พูดอย่างเปิดเผยว่าจะเกิดสงครามกลางเมืองแน่ หากชื่อเรียกร่องของ League ที่จะมี Pakistan ไม่เป็นที่ยอมรับและให้ความสำคัญ

รัฐบาล Labor ตกใจและถูกกระตุ้นโดยความเคลื่อนไหวดังกล่าว จึงทำให้ต้องส่งคณะกรรมาธิการ Cripps mission มาเร่งเจรจาเกี่ยวกับการใช้เอกราช ยิ่งกว่านั้น นายกรัฐมนตรี ยังได้ประกาศว่า อังกฤษจะยอมรับรัฐบาลทุกรูปแบบที่ชาวอินเดียได้ตัดสินใจเลือก แม้ว่าจะมีการถอนตัวออกจากเครือจักรภพอังกฤษก็ตาม การที่อังกฤษยินยอมต่ออินเดียดังกล่าวช่วยทำให้บรรยากาศดีขึ้น อย่างน้อยก็ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง และก็เป็นการเชิญชวนให้ผู้นำชาวอินเดียหันหน้ามาร่วมประชุมกันอีกครั้งหนึ่ง ผลของการพิจารณาดังกล่าวก็คือการตีพิมพ์โครงการของคณะกรรมาธิการในกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นโครงการที่จะดำรงไว้ซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอินเดีย ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเผชิญกับข้อคัดค้านสำคัญๆ ของ Muslim League และทั้งผู้สนับสนุนและพรรคพวกต่างก็ยอมรับอย่างไม่สู้เต็มใจนัก

ในระหว่างที่มีการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ Congress ก็ยืนยันที่จะให้มีรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นโดยมีอิสระอย่างเต็มที่ ไม่ต้องมีข้อผูกมัดตั้งในครั้งก่อน ซึ่งลักษณะเด่นคือจะต้องมีรัฐบาลกลางที่เข้มแข็งและมีอำนาจในทางโลก Jinnah ผู้ซึ่งไม่ไว้วางใจต่อเจตนาของ Congress และสงสัยว่า Congress และพรรค Labor จะสมรู้ร่วมคิดกันจึงไม่ยอมพิจารณาความเห็นใดๆ ที่จะเป็นการลดหย่อนชื่อเรียกร่อง Pakistan นอกเสียจากว่าข้อตกลงครั้งก่อนนั้นจะสัมฤทธิ์ผลในแง่ที่ช่วยคุ้มกันความปลอดภัยอย่างเต็มที่ให้กับชนกลุ่มน้อย และ นอกเสียจากว่ารัฐบาลกลางที่อ่อนแอจะยินยอมให้รัฐต่างๆ มีอำนาจในการจัดการภายใน และมีอิสระที่จะแยกตัวออกมาจากสหพันธ์ได้ อย่างไรก็ตาม คำแนะนำของคณะกรรมาธิการคณะรัฐมนตรีก็ช่วยบรรเทาความหวาดกลัวและสออคคล้องกับความต้องการขั้นมูลฐานของ Muslim League แต่ยังคงอยู่ภายในกรอบของการรวมอินเดียเป็น

อันหนึ่งอันเดียวกัน ภายหลังจากที่ได้ปฏิเสธการแยกไปต่างหากว่าเป็นสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้ เพราะการแบ่งใดๆ ก็ตามจะทำให้เกิดมีชนกลุ่มน้อยจำนวนมากขึ้นในแต่ละเขต และจะทำให้ลายระบบการคมนาคมด้วย ฉะนั้นคณะกรรมการจึงเสนอโครงการสหพันธ์ 3 รูปแบบลดหลั่นกัน โดยให้รัฐบาลมีอำนาจน้อยที่สุดในระหว่างนี้ก็จะมีการรวมรัฐตามภูมิภาค และตามความสมัครใจ และในแต่ละรัฐนั้นจะต่างรัฐธรรมนูญของตนเองโดยจะให้รัฐบาลของตนมีอำนาจในรูปใดก็ได้ อำนาจของรัฐบาลกลางจะเป็นตัวแทนของมณฑลอังกฤษแต่เดิม ส่วนรัฐเจ้าผู้ครองมีอำนาจเฉพาะในเรื่องการป้องกัน ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ และการคมนาคม นอกจากนี้ยังมีสิ่งๆ ที่ประกันความปลอดภัยอีกอย่างหนึ่งก็คือการออกกฎหมายใดๆ ที่มีผลกระทบต่อกิจกรรมของกลุ่มชน จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคนส่วนมาก ทั้งจากผู้แทนชาวมุสลิมและฮินดูตามลำดับ ในประการสุดท้ายก่อนที่สมาชิกร่างรัฐธรรมนูญเสนอรัฐธรรมนูญแห่งชาติตามข้อเสนอแนะของสภการบริหาร ซึ่งมีสมาชิกเป็นชาวฮินดูทั้งหมด และมีตัวแทนที่เป็นชาวฮินดู และชาวมุสลิมจำนวนเท่าๆ กันนั้น สภการบริหารจะทำหน้าที่เป็นรัฐบาลชั่วคราวไปก่อน

ผู้นำ Congress รู้สึกผิดหวังต่อข้อเสนอของคณะกรรมการดังกล่าว เพราะรัฐบาลแห่งชาติที่เข้มแข็งกลับต้องอ่อนแอไปเพราะไม่อ่อนข้อ เพื่อให้ League ยอมรับ ผู้นำเหล่านั้นปฏิเสธที่จะร่วมรัฐบาลชั่วคราว แต่ก็เข้าร่วมรงค์เป็นสมาชิกในสภาร่างรัฐธรรมนูญอย่างไม่ค่อยเต็มใจนัก ฉะนั้นก็มองเห็นได้ชัดว่าเป็นการยอมรับข้อเสนอแนะในขั้นมูลฐาน League ดูเหมือนจะหวังว่าตนจะประสบความสำเร็จชนะ แต่แล้วเหตุการณ์ในเดือนกรกฎาคมได้ทำลายความคาดหวังดังกล่าวเสีย

ในการกล่าวสุนทรพจน์ในวันที่ 7 กรกฎาคม Nehru ได้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานของ Congress อีกวาระหนึ่ง ได้ประกาศว่า “เราจะไม่ผูกพันต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ยกเว้นสิ่งซึ่งเราได้ตัดสินใจแล้ว ที่เราจะทำเมื่อเราเข้าไปเป็นสมาชิกในสภาร่างรัฐธรรมนูญ” ในการกล่าวครั้งหลัง ท่านก็ได้ชี้ให้เห็นอย่างแจ่มชัดว่า ชนกลุ่มมากที่เป็นสมาชิก Congress ในสภาร่างรัฐธรรมนูญจะมีอิสระอย่างเต็มที่ในการร่างรัฐธรรมนูญ ชนิดใดก็ได้ที่ต้องการ โดยไม่ต้องคำนึงถึงข้อเสนอแนะของคณะกรรมการรัฐมนตรี Jinnah เมื่อได้ทราบเช่นนั้นยิ่งทำให้หวาดกลัวมากขึ้นได้ประณาม Congress และปฏิเสธแผนการของคณะกรรมการ และเรียกร้องให้มีการก่อตั้งประเทศปาकिสถานอันเป็นมติเดียวเท่านั้น สภของ

League (League Council) ไม่เพียงแต่สนับสนุน Jinnah เท่านั้น ยังตัดสินใจอย่างแน่วแน่ว่าจะต้องมีปากีสถานให้ได้โดยไม่มีการผลัดวันประกันพรุ่งอีกต่อไป เมื่อชาวมุสลิมทั้งหมดได้มาร่วมกันต่อต้านการทรยศของ Congress และรัฐบาลอังกฤษ League ก็ได้ประกาศเอววันที่ 16 สิงหาคม เป็นวันปฏิบัติการโดยตรง (Direct Action Day) ถ้าผู้ใดหวังว่าทั้งมุสลิมและฮินดูจะคืนดีกันได้นั้นก็ล้มเหลวเพราะความหวังนั้นได้ถูกฝังด้วยการนองเลือดเสียแล้ว กล่าวคือ ในกัลกัตตาแห่งเดียวมีการทำร้ายซึ่งกันและกันเป็นเวลา 4 วัน มีคนถึง 4,700 คนเสียชีวิต และบาดเจ็บอีก 15,000 คน และในเดือนต่อมาการนองเลือดก็เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอังกฤษก็ยังพยายามต่อไปอย่างสุดกำลัง จนถึง ค.ศ.1947 แต่ก็ประสบความสำเร็จเพียงเล็กน้อยที่จะช่วยให้แผนการของคณะกรรมการสามัคคีธรรมในประการใดประการหนึ่ง

ในวันปลายของชีวิต Nehru ได้ยอมรับว่าเขาได้กระทำผิดพลาดชนิดที่ขาดไหวพริบเอาเสียทีเดียว และได้ทำลายโอกาสที่จะรวมอินเดียเสียด้วย เมื่อความคลอนแคลนของรัฐบาลกลางอันมีเหตุมาจากความแตกแยกของมุสลิมและฮินดูนั้นเป็นสิ่งที่ขัดกันกับความต้องการ รัฐบาลที่เข้มแข็งที่จะเผชิญปัญหาร้ายแรงอันเป็นเหตุมาจากการให้เอกราชแก่อินเดียและปากีสถาน ฉะนั้น ความผิดพลาดของ Nehru บางทีก็ได้รับการปิดบังอย่างดีเป็นที่น่าสงสัยที่ว่า การปกครองที่ขาดเสถียรภาพและสูญเสียอำนาจส่วนกลาง อันเนื่องมาจากความไม่ไว้วางใจในระหว่างกลุ่มชนและเกิดการแบ่งแยกกันนั้นก็ยังคงดำเนินต่อไปได้

ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1947 นายกรัฐมนตรีอังกฤษด้วยความรู้สึกขัดเคืองที่ไม่ได้ให้ผู้นำชาวอินเดียเข้าร่วม จึงประกาศใน House of Commons ถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ของรัฐบาลของท่านที่จะมอบอำนาจให้อินเดียไม่เกินเดือน มิถุนายน ค.ศ.1948 และยิ่งประกาศติดตามมาอีกว่า Lord Louis Mountbatten จะมาเป็นอุปราชแทน Lord Wavell ภายหลังจากที่ได้มีความมานะพยายาม 2 เดือน ท่านอุปราชคนใหม่ได้แจ้งให้ผู้นำชาวอินเดียในวันที่ 2 มิถุนายน ถึงความเสียใจอย่างสุดซึ้งที่ว่าท่านไม่อาจจะหาทางแก้ไขได้นอกจากจะต้องแบ่งอินเดีย อังกฤษได้เสนอที่จะมอบอำนาจให้ Dominions อินเดียและปากีสถานภายในเวลาอีก 2 - 3 เดือน Congress ยอมรับการแบ่งแยกที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้อย่างไม่สุดใจนัก แม้คานธีคัดค้านอย่างรุนแรงก็ตาม แม้ว่า Muslim League จะสูญเสียอาณาเขตไปมาก ซึ่งมีวิธีการรวมรัฐนั้นก็เป็นการสอบถามความสมัคร

ใจของแต่ละท้องถิ่น ฉะนั้น Muslim League เองก็รับข้อเสนออย่างไม่สู้เต็มใจนัก สิ่งที่เหลืออยู่ที่จะต้องกระทำ ซึ่งเป็นงานที่เป็นอนุสรณ์คือการกำหนดเขตแดนและการแบ่งปันทรัพย์สินในงบดุลย์และจำนวนเงินที่จะต้องรับผิดชอบระหว่างประเทศใหม่ทั้ง 2 อย่างไรก็ตาม งานชิ้นนี้ก็สัมฤทธิ์ผลไปได้ใน 2 เดือนต่อมา ก็ด้วยภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการ ชาวอินเดียพร้อมกับความช่วยเหลือที่เที่ยงธรรมของท่านอุปราช ในขณะที่รัฐสภาอังกฤษกำลังเร่งร่าง พ.ร.บ.เพื่อมอบอำนาจให้กับ dominions ทั้ง 2 ในวันที่ 15 ค.ศ.1947 เหลือเวลาอีกเกือบ 1 ปีที่นายกรัฐมนตรีจะพ้นวาระ ในขณะที่เกี่ยวกับการถอนทหารอังกฤษชุดสุดท้ายก็กำลังเร่งปฏิบัติ ในตอนเที่ยงคืนของวันที่ 14 สิงหาคม ก็ได้ประกาศรัฐใหม่ 2 รัฐ ท่ามกลางการเฉลิมฉลองทั้งที่อินเดียและต่างประเทศ

ในการรับเร่งที่จะแบ่งเบาภาระของอินเดีย อังกฤษได้หึงปัญหาเอาไว้เพียง 2 เรื่องด้วยกันคือ โชคชะตาของชนกลุ่มน้อยจำนวนมากที่ถูกทอดทิ้งภายใต้แบ่งแยก และการกำหนดเขตแดนของรัฐเจ้าอินเดีย สำหรับปัญหาประการหลังท่านอุปราชซึ่งบัดนี้ได้ดำรงตำแหน่งเป็นข้าหลวงใหญ่คนแรกของ Dominion of India ท่านได้ให้คำแนะนำโดยยึดหลักข้อเสนอแนะของคณะกรรมการรัฐมนตรี (Cabinet mission) ความยิ่งใหญ่ของอังกฤษก็ลี้มไปด้วย เมื่อมีการถอนตัวออกและมีได้ส่งมอบให้แก่ผู้ใดทั้งสิ้น ดังนั้นเจ้าผู้ครองแคว้นแต่ละคนมีสิทธิ์ที่จะเลือกผนวกกับอินเดียหรือปากีสถานหรือจะยืนยันที่จะเป็นอิสระก็ได้ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติดังที่ Mountbatten ได้ชี้ให้บรรดาเจ้าอินเดียเห็นในเดือนกรกฎาคมว่าพวกเขาไม่อาจจะละเลยเพื่อนบ้านผู้มีอำนาจของเขาได้ และเพื่อนบ้านก็จะไม่ละเลยเขาเหมือนกัน พวกเจ้าอินเดียได้รับการกระตุ้นให้ยอมรับฐานะที่ยินยอมให้มีอำนาจเหนือเฉพาะทางด้าน การป้องกัน การต่างประเทศ และการคมนาคม เมื่ออังกฤษให้อกราช รัฐเจ้าอินเดียส่วนใหญ่ก็รับข้อเสนอดังกล่าว มีเพียง 3 รัฐเท่านั้นที่ก่อปัญหาสำคัญขึ้น มีเรื่องหนึ่งที่ต้องถกเถียงกันมากซึ่งจะกล่าวในภายหลัง

ที่โศกนาฏกรรมยิ่งกว่านั้นคือ การที่ไม่สามารถจัดการคุ้มครองและเตรียมการอพยพสำหรับประชาชนจำนวน 10 ล้านคน ซึ่งอาศัยอยู่นอกพรมแดนของเพื่อนร่วมศาสนาเดียวกับพวกเขา แต่ที่เลวร้ายที่สุดคือ แคว้นปัญจาบซึ่งถูกแบ่งนั้นเป็นที่ที่ชาว

ซิกซ์ผู้รักสงคราม ชาวมุสลิมและชาวฮินดู เคยปะทะกันปะปนกันและชิงชังกันเป็นเวลายาวนาน แม้แต่ก่อนได้รับเอกราชปัญหาความเป็นรัฐที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวเกี่ยวกับการเป็นสถานที่ปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่มชนเมื่อใกล้เอกราชก็ยังเกิดเรื่องขึ้นเป็นเวลาหลายเดือนทีเดียว หมู่บ้านต่าง ๆ ลุกเป็นไฟ ผู้ชายถูกฆ่าอย่างโหดร้ายป่าเถื่อน ส่วนหญิงสาวและเด็กก็ถูกฉกฉวย มีจำนวนเป็นล้าน ๆ คนที่ยอมทิ้งทรัพย์สินเพราะหาคนซื้อไม่ได้พากันขึ้นเครื่องบินหนีไปหาความปลอดภัย ชาวฮินดูและซิกซ์พากันหลังไหลไปทางตะวันออกไปยังชายแดนของประเทศอินเดีย และชาวมุสลิมก็เข้าทำการกีดขวางถนนหนทางที่มุ่งไปทางตะวันตกยังปากีสถาน รถไฟที่บรรทุกผู้ลี้ภัยก็ถูกทำลายให้ตกวางและผู้โดยสารตายหมู่ และผู้ลี้ภัยที่หนีไปทางถนนก็ถูกโจมตีตลอดเส้นทาง ในขณะที่กองทหารอินเดียก็ทิ้งเผ่าคูและเข้าร่วมประหัตประหารกับเขาด้วย

รัฐบาลทั้ง 2 แห่งต่างก็ตระหนักตกใจมาก และได้หยุดคิดถึงเรื่องขัดแย้งระยะหนึ่งและหันมาร่วมมือกันช่วยชีวิตมนุษย์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีการจัดรับส่งผู้ลี้ภัยทางเครื่องบินและมีการส่งเครื่องอุปโภคบริโภคทางเครื่องบิน ผู้ใดที่ไว้ที่อยู่ที่ก็จะตั้งกระโจมให้พักพิง ในเดือนตุลาคม การประหัตประหารก็ยุติลง และการอพยพของผู้คนจำนวนมากก็ยังคงดำเนินต่อไปภายหลังจากที่เกิดเหตุร้ายในปัญจาบแล้ว ไม่มีชาวมุสลิมผู้ใดรู้สึกว่าจะปลอดภัยอีกแล้วที่จะอยู่ในเขตที่มีฮินดูครึ่งหนึ่ง และไม่มีชาวฮินดูหรือซิกซ์คนใดรู้สึกปลอดภัยที่อยู่ในเขตที่เป็นปากีสถานครึ่งหนึ่ง ในตอนปลายปีมีประชาชนชาวอินเดียประมาณ 11 ล้านเศษ เดินทางข้ามพรมแดนทั้งสองฝ่ายจำนวนคนที่ตายและศพที่เน่าเหม็นไม่อาจจะปิดบังเรื่องนี้ได้ ประมาณผู้เสียชีวิตไม่ต่ำกว่า 1 ล้านคนและไม่เกิน 2 ล้านคน ในขั้นแรกที่อังกฤษรีบเร่งชำระสะสางตำแหน่งต่าง ๆ ในอินเดียทำให้ถูกค่าอย่างหนักว่าเร่งรีบถอนตัวเร็วไป ถ้าหากอังกฤษมีความสุขรอบคอบกว่านี้ในการที่จะมอบอำนาจให้สำเร็จลุล่วงไป อังกฤษก็คงจะจัดตำรวจคุ้มครองการอพยพและป้องกันการนองเลือดได้ สิ่งที่ถูกลืมไปก็คือการเคลื่อนย้ายของบุคคลจำนวนมาก เช่นนี้ทำให้เกิดการฆ่าที่ขยายวงกว้างออกไป ซึ่งมันเกิดขึ้นล่าช้าไปบ้างก็แล้วแต่อังกฤษจะจากไปเร็วหรือช้าเท่านั้น พวกชาวนาซึ่งต้องพึ่งที่ดินไม่สู้เต็มใจนักที่จะออกไปอยู่ที่ ๆ ยังไม่รู้จัก จนกระทั่งไม่มีทางเลือกจึงไป การจลาจลแบบเดียวกันซึ่งเกิดขึ้นในแคว้นเบงกอลที่ถูกแบ่งแยกก็ถูกระงับลงโดยการขอร้องและการบำเพ็ญตนออกอาหารของท่าน

มหาตมะคานธี ซึ่งเป็นการกระทำตามหลักอหิงสาและการรักเพื่อนมนุษย์ฉันท์พี่น้อง จากการปฏิบัติการดังกล่าวและผลที่เป็นโคกนาฏกรรม ท่านคานธีผู้รักมนุษยชาติได้กระทำสิ่งสุดท้ายต่อประชาชนของท่าน ที่ท่านได้อุทิศชีวิตให้ ในขบวนการนั้นท่านได้ทำให้พวกฮินดูมหาสภ (Mahasabha) ที่มีหัวรุนแรงและองค์การที่เกี่ยวข้องของโกรธเคือง ซึ่งพวกฮินดูมหาสภและองค์การที่เกี่ยวข้องต่างก็สนับสนุนให้ทำสงครามทั้งในที่ลับและเปิดเผยกับชาวมุสลิมเพื่อจะตั้งจักรวรรดิฮินดูในอนุทวีปอินเดีย ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948 ในขณะที่ท่านมหาตมะคานธีกำลังเดินไปเพื่อเข้าพิธีสวดมนต์ของชุมชนใน New Delhi ท่านถูกลอบยิง 4 นัดซ้อน ๆ ในระยะใกล้ชิดโดยชายฮินดูที่มีหัวรุนแรงคนหนึ่ง การลอบสังหารท่านมหาตมะคานธีผู้นำทางการเมืองและศาสนาคณสำคัญทั้งชาวมุสลิมและฮินดู ได้ทำให้ประชาชนตื่นตระหนกตกใจมาก และในขณะเดียวกันก็ทำให้ตระหนักถึงผลแห่งความขัดแย้งที่จะตามมา อันเนื่องด้วยการเรียกร้องและความเกลียดชังกันระหว่างฮินดูและมุสลิม ดังนั้นการมรณกรรมของท่านมหาตมะคานธี แม้ว่าจะได้รับความสนใจจากประชาชนที่ท่านรัก และที่ท่านเป็นผู้นำมาก่อนอย่างมากหลายก็ตาม แต่มันก็เป็นการสิ้นสุดบทบาทอันสำคัญของผู้นำอินเดียที่มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งในศตวรรษที่ 20 เท่าที่โลกเคยมีมา แท้ที่จริงแล้วมีบางคนมีทัศนะว่ามรณกรรมของคานธีนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาในแง่ที่ท่านเรียกร้องให้ชาวอินเดียประสานความแตกต่างรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งในการนี้เมื่อเกิดความขัดแย้งหรือภาวะอันน่าละอายที่เด่นชัดขึ้น ก็เป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้นำจะต้องรับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อสร้างชาติอินเดียให้รุ่งเรืองต่อไป

เราไม่อาจจะพูดว่าดีหรือเลวกว่ากัน โดยเฉพาะในประเด็นที่ลัทธิการเมืองชาตินิยมแบบตะวันตก ที่ได้รับการปลุกฝังในบรรยากาศทางการเมืองแบบอินเดีย ได้ก่อให้เกิดแบ่งแยกในอนุทวีปโดยประเทศอินเดีย ถูกแบ่งเป็นรัฐอิสระ 2 รัฐ และโดยการแบ่งแยกนี้ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม ได้มีส่วนช่วยแก้ไขความขัดแย้งต่าง ๆ ทางชาติพันธุ์และทางภาษาจะเหลืออยู่ก็แต่ความขัดแย้งทางศาสนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวกำหนดความแตกต่างระหว่างชาวฮินดูและมุสลิมซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งถือว่าเป็นประชากรมากที่สุดจำนวนหนึ่งของโลก แม้ว่าอินเดียเคยมีประสบการณ์จากการที่เคยถูกอังกฤษปกครองมาก่อน และในด้านการบริหารรัฐ แต่ประเทศทั้งสองที่ถูกแบ่งแยกออกไปก็ประสบ

อุปสรรคที่สำคัญ โดยเฉพาะในทางเศรษฐกิจซึ่งมีรายได้ถัวเฉลี่ยต่ำที่สุดในเอเชียสำหรับ
ทำที่ต่าง ๆ ของอินเดียและปากีสถานในการแก้ปัญหาอันสืบเนื่องมาจากเอกราช เราจะ
ได้พิจารณาต่อไป

บรรณานุกรม

บทที่ 1

- Basham, A.L., *The Wonder That Was India*. New York: Grove Press, 1954.
- De Bary, Wm. Theodore, *at al.*, *Sources of India Tradition*. New York: Columbia University Press, 1959.
- Dudley, Guilfo d, *A History of Eastern Civilizations*. New York: John Wiley and Sons, 1973.
- Nehru, Jawaharlal, *The Discovery of India*. New York: Doubleday, 1959.
- Thapar Romila, *A History of India*. Vol. I. Baltimore: Penguin Books, 1966.
- Wheeler, Sir Mortimer, *The Indus Civilization*. 3rd rev. ed., Cambridge University Press, 1968.

บทที่ 2

- Brown, D. Mackenzie, *White Umbrella: Indian Political Thought from Manu to Gandhi*. Berkeley: University of California Press, 1969.
- Conze, Edward, *Buddhism: Its Essence and Development*. New York: Harper, 1959.
- Buddhist Texts Through the Ages*. New York: Harper, 1964.
- Buddhist Thought in India*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1997.
- Egerton, Frank, *Bhagavad Gite*. New York: Harper and Row, 1968.
- Humphreys, Christmas, *Buddhism*. Baltimore: Penguin Books, 1962.
- Hutton, J.H., *Caste in India*. 3rd ed; London: Oxford University Press, 1961.
- Nikhilananda, Swami, *The Upanishads*. New York: Harper and Row 1999.
- Prabhavananda, Swami, *The Spiritual Heritage of India*. New York: Doobleday, 1964.

Renou, Louis, *Hinduism*. New York:Washington Square Press. 1961.

_____, *Religions of Ancient India*, New York:Schocken Books, 1968.

Spellman, John W., *Political Theory of Ancient India*. Oxford:Chrendon Press, 1964.

ပဏ္ဍိ ၃

Ahmad, Aziz, *Studies in Islamic Culture in the Indian Environment*. Oxford:Clarendon Press, 1966.

Bearce, G.D., *British Attitudes Towards India. 1784-1858*. London:Oxford University Press, 1961.

Majumdar, R.C., *History of the Freedom Movement 3 vols.*, Calcutta:Firma K.L. Mukhopadhyay, 1962-1963.

_____, *The Sepoy Mutiny*, Calcutta:Firma K.L. Mukhopadhyay, 1963.

Moreland, W.H., *India at The death of Akbar*. Delhi:Atma Ram, 1962.

Pandey, B.N., *The introduction of English Law into India*. London:Asia Publishing House. 1967.

Sardesai, Govind S., *A New History of the Maras The People*. 3 vols., Bombay:Phoenix, 1967-1968.

Seal, Anil, *The Emergence of Indian Nationalism*. Vol. I., London:Cambridge University Press, 1968.

Spear, Percival, *A History of India, Vol.II*. Baltimore:Penguin Books, 1966.

_____, *The Twilight of the Mughals*. Cambridge:Cambridge University Press, 1951.

ပဏ္ဍိ ၄

Brown. D. Mackenzie, *The Nationalist Movement:Indian Political Thought from Ranade to Bhave*. Berkeley:University of California Press. 1961.

Gopal, Sarvepalli, *British Policy on India, 1858-1905*. Cambridge:Cambridge University Press, 1966.

Mclane, J., ed., *The Political Awakening in India*. Englewood Cliffs, N.J.:Printice-Hall, 1970.

Natarajan, Swaminath, *A Century of Social Reform in India*. New York:Asia Publishing House, 1962.

Singh, Hira Lal, *Problems and Policies of the British in India. 1885-1898*. Bombay:Asia Publishing House, 1963.

Wolpert, Stanley, *Tilak and Gokhale*, Berkeley:University of California Press, 1962.

ပဏ်နာ ၅

Ahe, Geoffrey, *Gandhi*. New York:Stein and Day, 1968.

Bondurant, Joan V., *Conquest of Violence:The Gandhian Philosophy of Conflict* Berkeley:University of California Press, 1965.

Brecher, Michael, *Nehru:A Political Biography*. Boston:Beacon Press, 1962.

Brecher, Michael, *Nehru:A Political Biography*. Boston:Beacon Press, 1962.

Fischer, Louis, *The Life of Mahatma Gandhi*. New York:Macmillan, 1962.

Gandhi, Mohandas K., *Autobiography:The Story of My Experiments with Turth*.

Washington:Public Affairs Press. 1964.

Nehru, Jauvaharlal, *Toward Freedom*. Boston:Beacon Press, 1958.

Pandey, B.N., *The Break-up of British India*. New York:St. Martin's Press. 1969.